

Beheerplan Molenbiotoop De Speelman Rotterdam

© Bureau Schildwacht, Gouderak, 2018

Alle in deze publicatie gebruikte informatie, foto's, afbeeldingen en tekeningen blijven eigendom van de opdrachtgever, de auteur en de fotografen. Het gebruik van de publicatie door middel van citaten, druk, of fotokopieën mag alleen na schriftelijke toestemming van Bureau Schildwacht.

Onderwerp : Beheerplan Molenbiotoop De Speelman te Rotterdam
Opdrachtgever : Erfgoedhuis Zuid-Holland
Contactpersoon : Ellen Steendam
Gefinancierd door : Provincie Zuid-Holland
Foto's : Marcel Schildwacht & Wanne Roetemeijer

Bureau Schildwacht
Beukendaal 3
2831 VA Gouderak
06 – 22978424

info@bureau-schildwacht.nl
www.bureau-schildwacht.nl

Inhoudsopgave

Inhoud

INHOUDSOPGAVE	1
INLEIDING	3
WERKWIJZE	3
1. REGELGEVING	4
1.1 PROVINCIALE VERORDENING.....	4
1.2 GEMEENTELIJK BESTEMMINGSPLAN	4
2. WAT IS EEN MOLENBIOTOOP?	5
3. HET MOLENERF	8
4. MOLEN DE SPEELMAN	8
4.1 GESCHIEDENIS	8
4.2 EIGENDOM EN MOLENAARS.....	10
4.3 BETROKKEN PARTIJEN	10
5. WENSEN EN AANDACHTSPUNTEN VANUIT DE BETROKKEN PARTIJEN	11
6. DOELSTELLING	12
7. KORTE EN LANGE TERMIJN	12
8. DE HUIDIGE SITUATIE	13
8.1 HOOGTELIKKING	13
8.2 LANDSCHAPPELIJK BEELD	13
8.3 DE WINDVANG	14
8.4 DE ZICHTLIJNEN	14
8.5 BEPLANTING	15
8.6 ECOLOGIE	16
<i>Flora:</i>	16
<i>Fauna</i>	16
9. KNELPUNTEN EN OPLOSSINGEN	17
9.1 TREURWILG	17
9.2 BERK	18
9.3 KNOTWILGEN LANGS DE SLOOT	18
9.4 KNOTWILGEN EN LINDE IN DE TUIN BIJ BUREN WESTZIJDE	18
9.5 SCHIEWILGEN LANGS DE SLOOT/ HOUTSINGEL NOORDWEST	18
9.6 KNOTWILGEN EN ZWARTE ELZEN IN TUIJEN WESTZIJDE MOLEN.....	19
9.7 BOMENGROEP MET POPULIEREN	20
9.8 BOOMGROEP ZUIDWESTZIJDE OVERSCHIESE KLEIWEG.	21
9.9 BOMENRIJ ZUIDZIJDE OVERSCHIESE KLEIWEG.....	21
9.10 BOMENRIJ WESTZIJDE OUDE KLEIWEG.....	22
9.11 POPULIEREN LANGS DE OUDE SCHIEWEG.	22
9.12 BOMEN OP BRAAKLIGGENDE TERREIN ZUIDOOSTZIJDE.....	22
9.13 DIVERSE BEPLANTING IN TUIJEN OOSTZIJDE MOLEN.	23
9.14 POPULIEREN LANGS DE TERIETWEG.....	24
9.15 HOUTSINGEL LANGS OOSTELIJKE DEEL FIETSPAD.....	24

9.16	BOMENRIJ OOSTZIJDE VAN DE MOLEN.	26
9.17	HOUTSINGEL AAN DE WESTZIJDE VAN DE MOLEN.	27
9.18	HOUTSINGEL LANGS WESTELIJKE DEEL FIETSPAD.....	27
9.19	BOMENRIJ TEN NOORDEN VAN FIETSPAD.	28
9.20	HOUTSINGEL TEN NOORDEN VAN HET OOSTELIJKE DEEL FIETSPAD.	29
9.21	POPULIEREN EN HOUTSINGEL.....	29
10.	EINDBEELD	32
11.	KOSTEN EN UITVOERING	33
12.	HOE NU VERDER?.....	35
13.	BIJLAGE 1: BESTEMMINGSPLANNEN EN REGELGEVING	36
	PROVINCIALE VERORDENING, ARTIKEL 16: MOLENBIOTOOP.....	36
	DE BESTEMMINGSPLANNEN.....	37
	BESTEMMINGSPLAN OVERSCHIESE KLEIWEG EN ZESTIENHOVENSEKADE	37
	BESTEMMINGSPLAN POLDER ZESTIENHOVEN	38
	BESTEMMINGSPLAN OVERSCHIE.....	38
14.	LIJST ME BOOMSOORTEN.....	39
	<i>(Sier)bomen (*inheems).....</i>	<i>39</i>
	<i>(Sier)heesters</i>	<i>40</i>
	<i>(Sier)coniferen.....</i>	<i>41</i>
15.	NAMEN BEPLANTINGSKAART	42
16.	VERKLARENDE WOORDENLIJST	43
17.	DE OPSTELLERS VAN DIT BEHEERPLAN	45
18.	LITERATUUR/ BRONNEN.....	46

Inleiding

Molens zijn het beeldmerk van ons land en daardoor wereldberoemd geworden. Het zijn cultuurhistorische en landschappelijk markante objecten. Van oudsher werden molens opgericht vanuit een economisch belang, voor het vervaardigen van producten of het bemalen van de polders. In veel gevallen is dat economisch belang van de molens verloren gegaan. Maar in veel gevallen vervult de molen nog steeds een belangrijke rol. Soms vanuit een (semi)economisch belang, soms als icoon in het landschap, soms als onderkomen voor een museum of oudheidkamer. Heel belangrijk is dat de molens ons iets vertellen over de geschiedenis.

Voor het behoud van de molen is het belangrijk dat deze blijft draaien. Het mechanisme van de molen moet in beweging blijven om te voorkomen dat er slijtage plaats vindt en de molen in verval raakt. Om deze reden zijn tientallen molenaars elke week bezig met het laten draaien van en met het onderhoud en beheer in en rond “hun” molen.

Om voldoende windvang en zicht op molens te waarborgen is de molenbiotoop ingesteld. De molenbiotoop is een zone van 400 meter rond de kern van de molen. Om het zicht op de molen en het garanderen van goede windvang te waarborgen, is het van essentieel belang om de molenbiotoop te respecteren, erop te handhaven en het te beheren. Vooral de laatste 50 jaar is door de uitbreiding van steden en recreatie de molenbiotoop voor veel molens verslechterd. Er zijn vele onderzoeken geweest naar de molenbiotopen. In 2010 heeft de provincie Zuid-Holland het rapport Molenbiotoopinventarisatie opgeleverd waarin alle molenbiotopen van Zuid-Holland zijn geïnventariseerd. Uit het onderzoek uit 2010 is gebleken dat van de 228 molens in Zuid-Holland er 49 molenbiotopen in matige staat en 29 molenbiotopen in slechte staat waren. Ook de molenbiotoop van De Speelman is van slechte kwaliteit. Om voldoende windvang en zicht op molens te waarborgen is de molenbiotoop ingesteld, vastgelegd in provinciaal beleid en gemeentelijke bestemmingsplannen.

Bij molen De Speelman is het vooral vanuit cultuurhistorisch en recreatief van belang dat de molen zichtbaar blijft. Maar ook vrije windvang is van essentieel belang. In molen De Speelman wordt nog meel gemalen en er is een grote klantenkring die deze producten afnemen. Zonder goede en constante windvang kan de molen niet goed draaien. Als de molen gehinderd wordt door gebouwen of beplanting kan dit turbulentie geven die ertoe kan bijdragen dat er schade aan de molen ontstaat.

Vanuit het Erfgoedhuis is in 2017 aan Bureau Schildwacht opdracht gegeven om voor molen De Speelman een beheerplan te maken voor de molenbiotoop. Bureau Schildwacht heeft het project samen met Bureau Roetemeijer uitgevoerd. Dit beheerplan is in nauwe samenwerking met de molenaars, de eigenaar van de molen, de gemeente Rotterdam, en andere omwonende opgesteld. Wij zijn hen erg dankbaar voor hun inzet.

Werkwijze

Om te komen tot een beheerplan voor de molenbiotoop is er gestart met een eerste verkenning door Bureau Schildwacht en Bureau Roetemeijer. Hierbij is de molenbiotoop vanuit verschillende richtingen gefotografeerd. Vervolgens is er samen met het Erfgoedhuis en de molenaars van De Speelman een uitnodiging gestuurd naar diverse lokale organisaties en buurtbewoners voor de startbijeenkomst op 30 maart 2017 om mee te denken over de molenbiotoop. Door middel van een korte PowerPointpresentatie werd het project toegelicht en werden de foto's uit de voorverkenning getoond om alle aanwezige kennis te laten maken met de situatie binnen de molenbiotoop. Vervolgens is aan de deelnemers gevraagd hun visie op de (on)mogelijkheden uiteen te zetten op grote kaarten en deze groepsgewijs toe te lichten. Na de startavond heeft er op 24 april 2017 een inventarisatie plaats gevonden van de groenelementen binnen de molenbiotoop. Aan de hand van de inbreng van de startersavond

en de inventarisatie is een conceptbeheerplan opgesteld. Dit conceptbeheerplan is op 12 juli 2017 tijdens en terugkomdag met de doelgroep besproken. Naar aanleiding van deze terugkomdag zijn de opmerkingen verwerkt in het eindbeheerplan. Het eindbeheerplan is uiteindelijk in februari 2018 opgeleverd.

1. Regelgeving

1.1 Provinciale verordening

De provincie Zuid-Holland heeft de Verordening Ruimte vastgesteld. Daarin is onder andere via artikel 16, de molenbiotoop beschreven. De toelichting op artikel 16 luidt als volgt:

In de provincie Zuid-Holland is een groot aantal cultuurhistorische en archeologische waarden aanwezig. Deze zijn beschreven in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS). Het behoud van de cultuurhistorische hoofdstructuur is van provinciaal belang. Beschermen of versterken van de molenbiotoop is een deelbelang.

In deze verordening is voor de omgeving van traditionele molens regelgeving opgenomen. Het gaat in dit kader om het garanderen van de vrije windvang en het zicht op de molen. Dit betekent dat beperkingen moeten worden gesteld aan de hoogte van bebouwing en beplanting. Onderscheid is gemaakt tussen molens met een normale molenbiotoop en molens met een bijzondere molenbiotoop. De molenbiotoop heeft een omvang van 400 meter, gerekend vanuit het middelpunt van de molen.

In de verordening is bepaald waaraan bestemmingsplannen moeten voldaan voor wat betreft de maximale hoogte van nieuwe bebouwing en beplanting. Voor het bepalen van de maximale bouwhoogte is onderscheid gemaakt in molens die binnen de bebouwingscontour van het stedelijk gebied zijn gelegen en molens die daarbuiten zijn gelegen.

De categorie 'molens met een bijzondere molenbiotoop' omvat enkele incomplete molens, opnieuw opgebouwde molens en verplaatste molens. Met nadruk merken wij op dat ook deze molens vallen onder het provinciaal belang. De vormgeving van de molenbiotoop wordt onder voorwaarden echter overgelaten aan de gemeente, omdat het niet mogelijk is voor deze molens een eenduidige regeling op te stellen. Per molen is maatwerk mogelijk, waarbij zowel rekening wordt gehouden met het belang van de molen (vrije windvang en zicht op de molen) als met de belangen van bestaande functies en bebouwing. Het is aan de gemeente om te bepalen wat de maximale hoogte is van nieuwe bebouwing en beplanting. Wij zullen hierover in overleg treden met de betrokken gemeenten. De in artikel 16 lid 1 opgenomen regeling voor de 'normale' molenbiotoop beschouwen wij als uitgangspunt voor de bijzondere molenbiotoop. Indien de gemeente in het bestemmingsplan onvoldoende rekening houdt met het belang van de molen, zal de provincie gebruik maken van het instrumentarium van de Wet ruimtelijke ordening om het provinciaal belang alsnog te garanderen.

1.2 Gemeentelijk bestemmingsplan

De molenbiotoop van de molen De Speelman valt binnen drie bestemmingsplannen. Als eerste staat de molen De Speelman binnen het bestemmingsplan Overschiese Kleiweg en Zestienhovensekade.

De molenbiotoop is 400 meter, gemeten uit het midden van de molen en valt daardoor ook ruim binnen het bestemmingsplan Polder Zestienhoven en voor een deel binnen het bestemmingsplan Overschie.

Binnen de gemeente Rotterdam is ook een kapverordening van kracht. Dit betekent dat voor het omzagen van sommige bomen een vergunning moet worden aangevraagd. De procedure voor het afhandelen van de aanvraag mag 8 weken duren en kan met 6 weken worden verlengd.

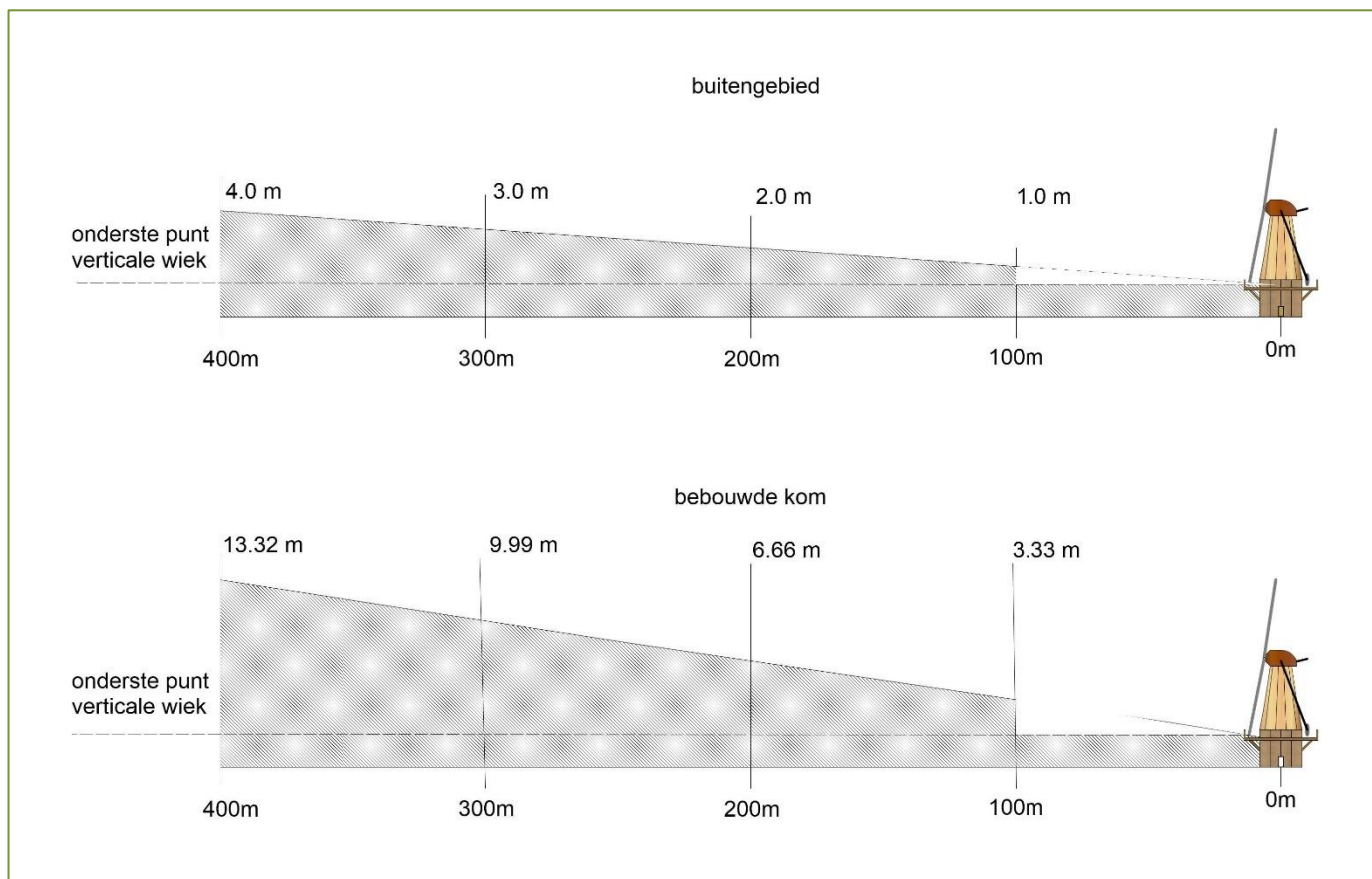
De regels over het verbod op kappen van houtopstanden is terug te vinden in artikel 4.10 en 4.11 van de Algemene Plaatselijke Verordening van Rotterdam (APV).

Een vergunning is nodig voor het kappen of verplanten van één of meer bomen wanneer de stamomtrek 50 cm of meer is. De stamomtrek wordt gemeten in centimeters op 1,30 meter vanaf de grond. Bij meerstammige bomen wordt de omtrek van de dikste stam gemeten.

2. Wat is een molenbiotoop?

Om voldoende wind op de wieken te kunnen vangen, moet de omgeving van de molen (de molenbiotoop) vrij zijn van obstakels. Voor een gezonde biotoop is niet alleen de windvang van belang, maar ook de zichtbaarheid van de molen speelt een rol.

Afbeelding 1:
molenbeschermingszone
in het
buitengebied
(boven) en in
het stedelijk
gebied
(onder)

Ooit zijn molens gebouwd in een ideale omgeving, nu komen er in de molenbiotoop steeds meer obstakels. Hoge gebouwen en bomen in de omgeving van de molen hebben een nadelig effect op de windtoevoer. Bomen geven meestal meer problemen dan hoge gebouwen. Bomen houden de wind soms even vast, om die vervolgens weer los te laten. Het gevolg is dat de wind sterk in kracht kan wisselen. Deze wisselvallige wind is zeer nadelig, omdat de molen gelijkmatige wind nodig heeft om goed te kunnen draaien. Ook is het mogelijk dat door de wisselvallige windvlagen, de wieken en daarmee ook het mechanisme van de molen extra slijtage ondervinden.

Om voldoende wind op de wieken te kunnen vangen, moet de omgeving van de molen (de molenbiotoop) vrij zijn van obstakels. Dit molenbiotoop wordt beschermd met het zogenoemde *windrecht*. Dit windrecht bestond al in de 15^e eeuw. Het windrecht verzekerde de molenaar dat zijn molen van vrije windvang omdat bebouwing en beplanting binnen de molenbiotoop zonder zijn toestemming niet was toegestaan.

De molenbiotoop is een cirkel van 400 meter getrokken rond het midden van de molen. In de eerste 100 meter rond de molen mag er geen beplanting of bebouwing staan die hoger komt dan de onderkant van de verticaal staande wiek. Tussen de 100 en de 400 meter loopt de belemmerende hoogte geleidelijk op.
(zie afbeelding 1)

Foto 1: diverse bomen staan erg dicht bij de molen en zijn aanzienlijk hoger dan de toegestane hoogte. De windvang wordt hierdoor aanzienlijk gehinderd.

Afbeelding 2 de molenbiotoop is 400 meter rond het midden van de molen. Per 100 meter is er een zone ingetekend.

Voor een gezond molenbiotoop is niet alleen de windvang van belang, ook de zichtbaarheid van de molen speelt een rol. Een werkende molen die goed in het zicht ligt maakt het totale plaatje van het landschap veel mooier. Door de zichtbaarheid wordt ook het draagvlak voor het behoud van dit bijzondere erfgoed vergroot.

Veel gemeenten en de provincie Zuid-Holland hebben het zogenoemde windrecht en het daarbij behorende molenbiotoop ook opgenomen in hun bestemmingsplan of verordening. Ondanks de regelgeving hebben veel molens geen ideale molenbiotoop meer. Dit kan zijn veroorzaakt doordat een molen geen economisch belang meer heeft en dat de gemeente, eigenaren van de molens en burens van de molens minders streng op de handhaving hebben gelet.

Regelgeving om de molenbiotoop gezond te houden is er in Zuid-Holland nog altijd (zie hoofdstuk 1).

Foto 2 de regelgeving voor de molenbiotoop is bedoeld om de vrije windvang en zicht op de molen te waarborgen. In de meeste gevallen wordt er wel bij nieuwbouwproject en naar de regelgeving gekeken, maar bij aanplant van bomen is dit vaak niet het geval.

3. Het molenerf

In vroegere tijden werd er op de molen niet alleen gewerkt, maar ook gewoond. Soms woonden de molenaar en zijn gezin in de molen, soms stond er direct naast de molen een kleine molenaarswoning. De molenaar en zijn gezin zorgden ervoor dat het erf functioneel werd ingericht. Vaak was een molenerf omringd door water of een lage haag. Op het molenerf was meestal een moestuin aanwezig en soms een kleine bloementuin. De molenaar onderhield op zijn molenerf ook vaak enkele bessenstruiken en fruitbomen. Er stond op het erf meestal functioneel geriefhout in de vorm van hakhout van Elzen of Essen of knotwilgen. Het geriefhout werd gebruikt als kachelhout, werd verkocht aan de omgeving voor koestaak of palen voor een omheining. Twijgen vanuit de knotwilgen werden gebruikt als bonenstaak, men vlocht er broedkorven of fuiken van of maakte een omheining. In natte gebieden werd soms ook op lage perceeltjes of in slootkanten riet geoogst als dakbedekking of voor het maken van rietschermen.

Het molenerf kan in dat kader goed bijdragen tot de molenbiotoop.

4. Molen De Speelman

4.1 Geschiedenis

De voorloper van De Speelman was de molen De Hoop. De molen De Hoop stond voorheen langs de Schie. Doordat vliegveld Zestienhoven steeds verder werd ontwikkeld, kwam de molen De Hoop uiteindelijk in de aanvliegroete te staan. In 1972 werd besloten de molen De Hoop te verplaatsen naar de huidige locatie en hem te hernoemen naar de familie Speelman, een voormalige molenaarsgezin die op De Hoop actief is geweest.

Kaart 2 Rotterdam rond 1940. De rode stip geeft aan waar De Speelman rond 19@@ zou worden geplaatst.

Kaart 1 Rotterdam rond 1975. De molen De Speelman staat op zijn huidige plek (rode stip). Het park Zestienhoven is al in gebruik als volkstuinencomplex, maar veel groen is nog niet aanwezig.

Kaart 3 Rotterdam rond 2016. Vliegveld Zestienhoven is grotere geworden en er komt een nieuwbouwwijk in het Noordoosten bij. Het groen in park Zestienhoven is aanzienlijk toegenomen.

4.2 Eigendom en molenaars

De Speelman staat langs de Overschiese Kleiweg 775 in Rotterdam Overschie. De molen is eigendom van de Vereniging de Hollandsche Molen. Er is ook een stichting opgericht voor de exploitatie van molen De Speelman. Op De Speelman zijn in 2017 drie vrijwillige molenaars actief, de heren Van Marel, Edixhoven en de Jong.

4.3 Betrokken partijen

Bij het opstellen van het beheerplan wilden Bureau Schildwacht en Bureau Roetemeijer zo veel mogelijk partijen betrekken die aan de voorkant van het proces de mogelijkheden en onmogelijkheden ten aanzien van de molenbiotoop benoemen. Op deze werkwijze wordt het beheerplan niet vanuit een bepaalde instantie opgelegd, maar juist met elkaar opgesteld. De volgende personen zijn bij het opstellen van het beheerplan betrokken geweest;

- Mark Ravesloot, stichting de Hollandsche Molen, eigenaar
- Hans van der Marel, molenaar
- Ton Edixhoven, molenaar
- Jaap de Jong, molenaar
- John van de Berg, historisch museum Overschie
- Piet van Rosse, penningmeester van De Speelman
- Bjorn Slot: landschapsarchitect Overschie e.o. gemeente Rotterdam
- Gerard Arkesteijn, groenbeheer gemeente Rotterdam
- Familie van der Valk – van Fessem, omwonende
- Geertje ter Wisch, omwonende

Op 30 maart heeft er een startbijeenkomst plaats gevonden in het historisch museum Oud Overschie, waar de betrokken partijen bij aanwezig waren.

Op 12 juli zijn de bovengenoemde personen en omwonenden weer uitgenodigd voor het bespreken van het concept beheerplan. De opmerkingen en adviezen zijn vervolgens verwerkt in de eindrapportage.

5. Wensen en aandachtspunten vanuit de betrokken partijen

Op 13 maart 2017 is er tijdens de startavond in twee groepen gewerkt om de wensen, mogelijkheden en onmogelijkheden te presenteren en te bespreken. Vanuit de startavond kwamen de volgende wensen naar voren:

- Betere windvang is vooral noodzakelijk in de richtingen noordoost, noord-noordwest en zuidoost.
- Graag zichtlijnen creëren vanaf het hertenkamp (Noordoost).
- Het bosje tussen het fietspad en het wandelpad in Park Zestienhoven is met name vanwege de zichtlijn, en in mindere mate vanwege de windvang een probleem. Er staat een dode iep.
- Graag zichtlijnen creëren vanaf de Overschiese Kleiweg vanaf het westen.
- Ook graag zichtlijnen creëren vanaf het fietspad (oost-west) in het Park Zestienhoven.
- De linden ten oosten van de molen zijn een te grote belemmering voor de windvang.
- De treurwilgen zijn te hoog, graag snoeien.
- Populieren in het Noorden zijn te hoog, dus graag t.z.t. verwijderen.
- Boomvormers in de houtsingel in het westen graag verwijderen.
- Linden en eiken langs het fietspad in Noordwesten zijn te hoog.
- Linde en knotwilgen bij burens aan westzijde worden gesnoeid.
- Aan de zuidzijde staat een rij essen. Daartussen een sierkers. De sierkers graag verwijderen.
- Op het braakliggende perceel staan veel hoge bomen. Deze zouden weg moeten. Bjorn Slot geeft aan dat deze wellicht toch verdwijnen vanwege de bouw van de nieuwe huizen aan de overkant van de Overschiese Kleiweg en dat er dan rekening gehouden kan worden met het dorpse karakter en met boomhoogte.
- Roel van der Valk, de buurman geeft aan open te staan voor aanpassingen aan het groen, mits dit niet leidt tot kaalslag.
- De Overschiese Kleiweg is een mooi bebouwingslint, probeer dat te versterken. De molen past daar goed in.
- Bij herinrichting van groenstroken, rekening houden met besdragende struiken en bomen.

Foto 3 de werkgroep van belanghebbenden buigen zich over de kaart en bespreken de mogelijkheden en onmogelijkheden om de molenbiotoop te verbeteren.

6. Doelstelling

De doelstelling is om in overleg met betrokkenen een beheerplan te maken voor de molenbiotoop voor de molen De Speelman. Met het beheerplan kunnen de eigenaren van het omliggende groen dit zodanig beheren of omvormen zodat de molen betere windvang krijgt en dat de molen ook markanter in het zicht komt te staan zonder afbreuk te doen aan het groene karakter van de omgeving. Het beheerplan voorziet in maatregelen op korte termijn, maar ook in lange termijn. Tevens zal bij het vervangen van te hoge bomen, (vooral) de gemeente een grote rol op zich moeten nemen om zowel te toetsen op boomsoorten die wel of niet binnen de molenbiotoop van De Speelman kunnen worden herplant/ aangeplant.

Ook zal in het beheerplan worden omschreven welke onderhoudswerkzaamheden aan het groen, door vrijwilligers kunnen worden uitgevoerd zodat de eigenaar en de vrijwilligers van de molen daarin hun verantwoordelijkheid kunnen nemen.

Tot slot zijn er aanwijzingen gegeven die de ecologische waarde binnen de molenbiotoop kunnen verbeteren.

7. Korte en lange termijn

De beplanting rond de molen De Speelman is in de loop der jaren steeds verder ontwikkeld en hoger geworden. Gelukkig zijn de afgelopen jaren al veel verbeteringen toegepast om de molenbiotoop van De Speelman te verbeteren. Veel snelgroeiende bomen zoals populieren zijn de afgelopen jaren al verwijderd en vervangen door langzaamgroeiende of laagblijvende soorten. Park Zestienhoven heeft een belangrijke maatschappelijke rol en is ook ecologische waardevol. Het dient als buffer voor vliegveld Zestienhoven. Ook liggen er veel volkstuinen in Park Zestienhoven. De gebruikers van de volkstuinen richten hun tuintje in met bomen en struiken en beheren deze vol passie. Zij zullen mogelijk niet allemaal op de hoogte zijn van de molenbiotoop en houden daar dus onbewust ook geen rekening mee m.b.t. de keuze in boomsoort. Voorlichting naar de volkstuinvereniging en aanbieden van alternatieve boomsoorten kan bijdragen tot wederzijds begrip.

Uiteraard is volledige kaalkap rond de molen ongewenst.

Op korte termijn zijn er maatregelen te nemen die binnen 10 jaar uitgevoerd kunnen worden. Hierbij kan men denken aan het verwijderen van een enkele boom, snoeien van bestaande beplanting, omvormen van opgaand hout naar hakhout of het omvormen van hoog snelgroeiend hout naar lagere beplanting. De gemeente Rotterdam heeft het beleid dat gezonde bomen niet mogen worden gekapt. Als een gezonde boom moet wijken voor een andere doelstelling, dan zal er voor gekozen worden om de bomen te rooien en elders te herplanten. Voor dit (relatief) dure proces, is meer tijd nodig dan voor het wegzagen van een boom.

Bepaalde wensen over de beplanting zijn echter zo ingrijpend en/of kostbaar, dat men deze moet doorschuiven naar de lange termijn. Dit kan betekenen dat er voor een "afsterfbeleid" of "niet levensverlengend beleid" wordt gekozen. De boom is zeer beeldbepalend en te waardevol en wordt gehandhaafd, wordt de boom ziek of gaat hij dood, dan worden er geen levensverlengende maatregelen genomen en wordt hij uiteindelijk verwijderd. Hierna kan er een weloverwogen keuze gemaakt worden wat er met de opgevalen plaats gebeurt.

8. De huidige situatie

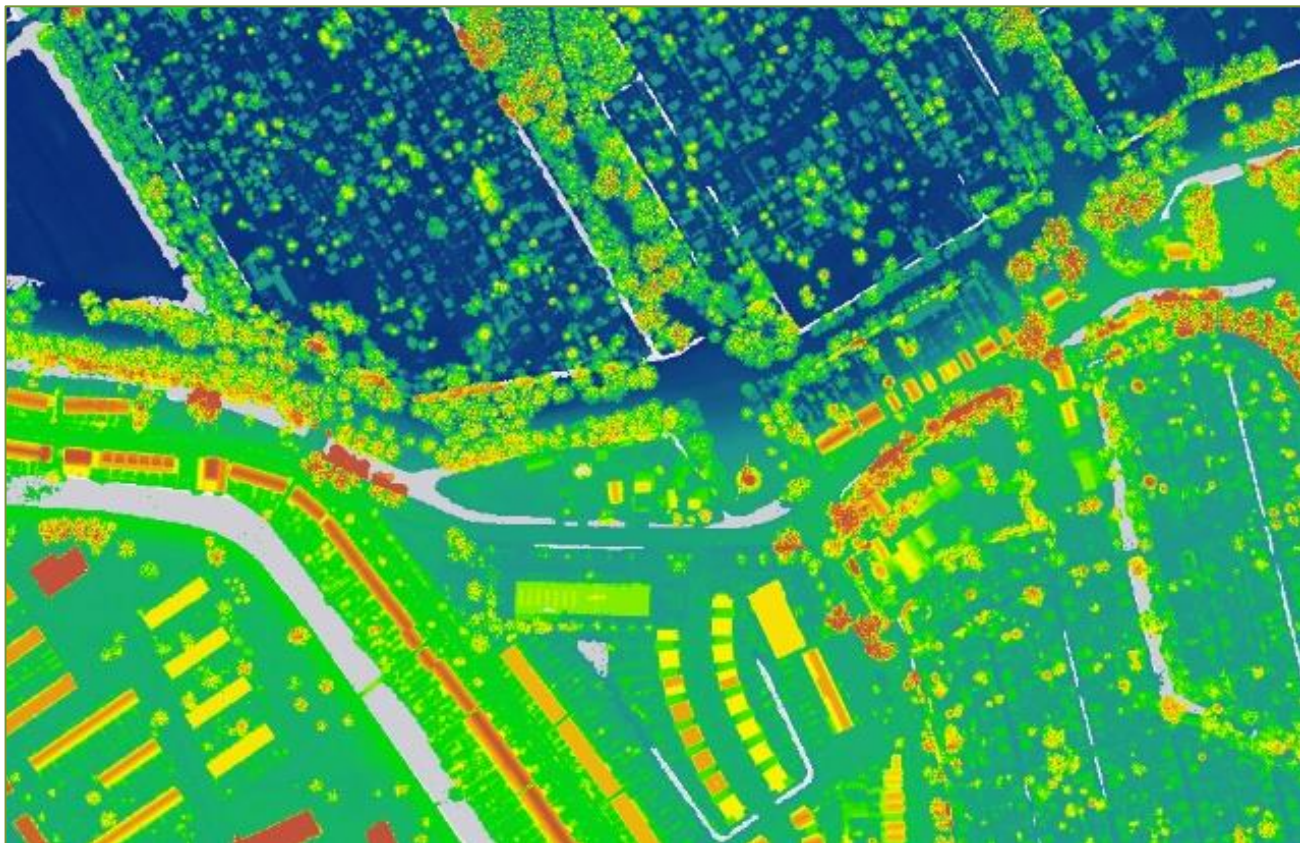
8.1 Hoogteligging

Aan de hand van de Algemene Hoogtekaart Nederland is de omgeving van De Speelman opgemeten. Op deze hoogtekarten is ook de bebouwing en de beplanting op te meten. Uiteraard kan er in de beplanting en het maaiveld soms kleine nuances zitten, maar globaal geeft deze hoogtekaart een goed beeld.

De Speelman staat op een dijklichaam. Het omliggende maaiveld heeft een hoogte van ongeveer - 2.20 NAP. De omgeving van de Overschiese Kleiweg heeft een gemiddelde hoogte van -1.50 NAP in het oosten, tot -0,1 NAP in het westen (Zestienhovensekade). Vanaf de Overschiese Kleiweg loopt het maaiveld over een breedte van 75 meter geleidelijk af naar het Noorden. Het Park Zestienhoven heeft een gemiddelde maaiveldhoogte van – 5,20 tot – 5.60 NAP.

De balustrade van de molen heeft een hoogte van +2.80 NAP. De onderzijde van de verticale wiek heeft een hoogte van ongeveer + 2.30 NAP.

Dit betekent dat de obstakelhoogte op de 100 meterbegrenzing van de molenbiotoop een hoogte heeft van maximaal +5,60 NAP

*Afbeelding 3:
overzicht van de
algemene
Hoogtebestand
Nederland. Rood
omcirkeld de molen.
Hoe roder de kleur,
hoe hoger de
obstakels.*

8.2 Landschappelijk beeld

De Speelman staat langs de Overschiese Kleiweg aan de rand van een groot stadspark en diverse volkstuincomplexen. Vooral aan de Noordzijde en Zuidoostzijde is het landschap zeer groen. De Overschiese Kleiweg is een historisch bebouwingslint met veel vrijstaande huizen

met aangrenzende tuinen. Aan de zuidzijde van de Overschiese Kleiweg is de driehoek tussen de Oude Kleiweg en de Oudendijkse Schiekade bebouwd met huizen en wat bedrijfspanden.

Het park Zestienhoven heeft veel opgaande bomen en bosschages, maar ook een redelijke openheid van grasvelden met een aantal verharde paden en waterpartijen. Hogere bomen staan vooral aan de zuidzijde van het park in een zone binnen de 50 meter vanaf de dijk. De open zone ligt globaal tussen de 50 en de 100 meter vanaf de dijk. Vanaf 100 meter vanaf de dijk liggen de volkstuincomplexen.

8.3 De windvang

Vooraf in de winter is de Noordoostelijke wind van belang voor de molen. Ook in de zomermaanden kan de wind uit het Noordoosten komen. Maar meestal komt de wind in de zomermaanden vanuit het zuiden en Zuidwesten.

De Noordoostelijke windrichtingen wordt voor een groot deel gehinderd door de lindes die vlak bij de molen staan (tussen de molen en de bebouwing aan de oostzijde). Ook de hogere beplanting langs het fietspad geeft hinder m.b.t. de windvang.

Aan de Zuid-Zuidwestzijde van de molen is het beter gesteld met de windvang. Hier heeft de molen vooral de meeste hinder van de beplanting op het braakliggende terrein, de beplanting langs de Oude Kleiweg en voor de bedrijfsruimte van de overbuurman.

8.4 De zichtlijnen

De Speelman staat voor een deel redelijk vrij, maar op grotere afstand vanaf de openbare weg of vanuit het park is hij lastig zichtbaar. Om de molen beter zichtbaar te maken, zijn er een aantal zichtlijnen ingetekend.

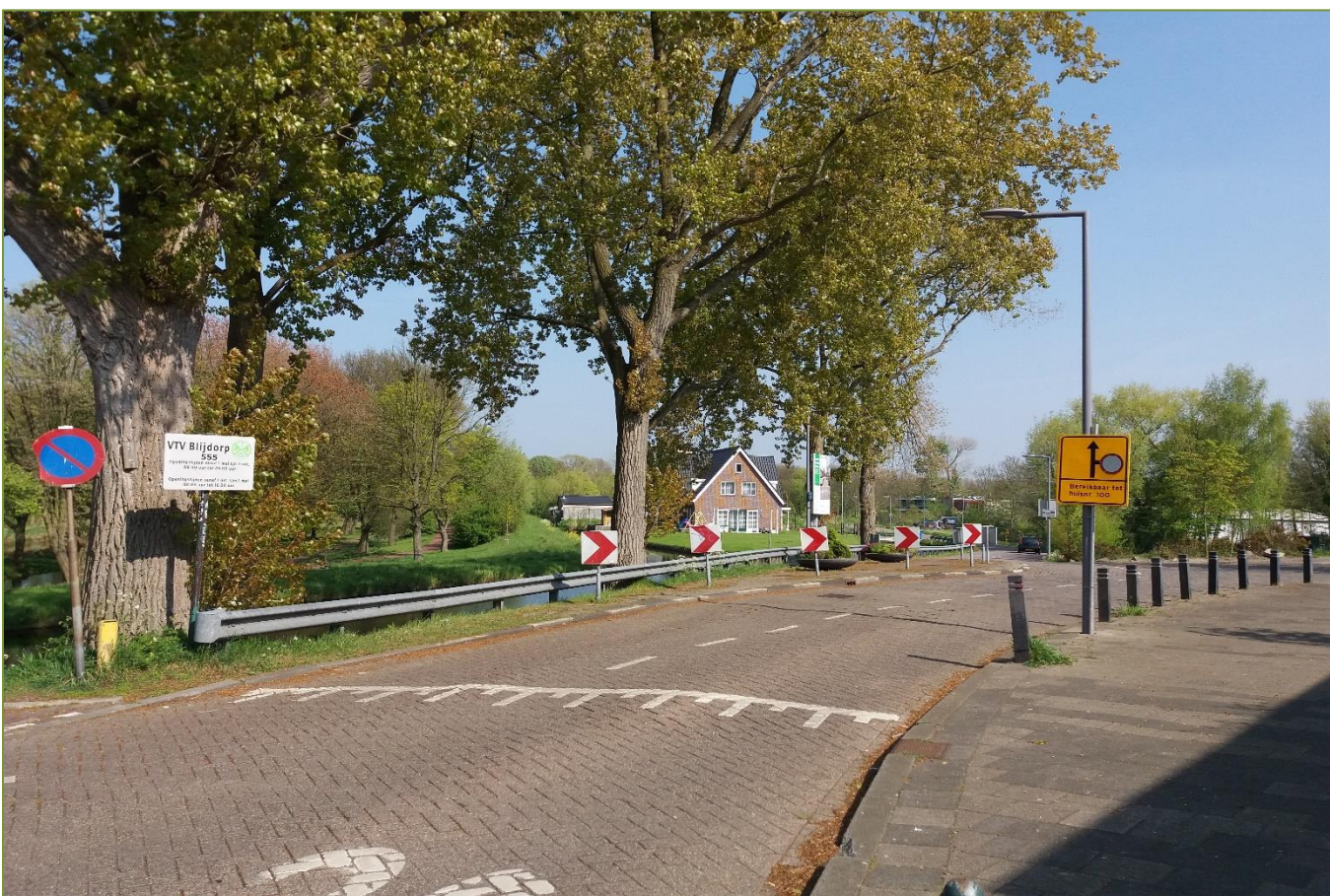
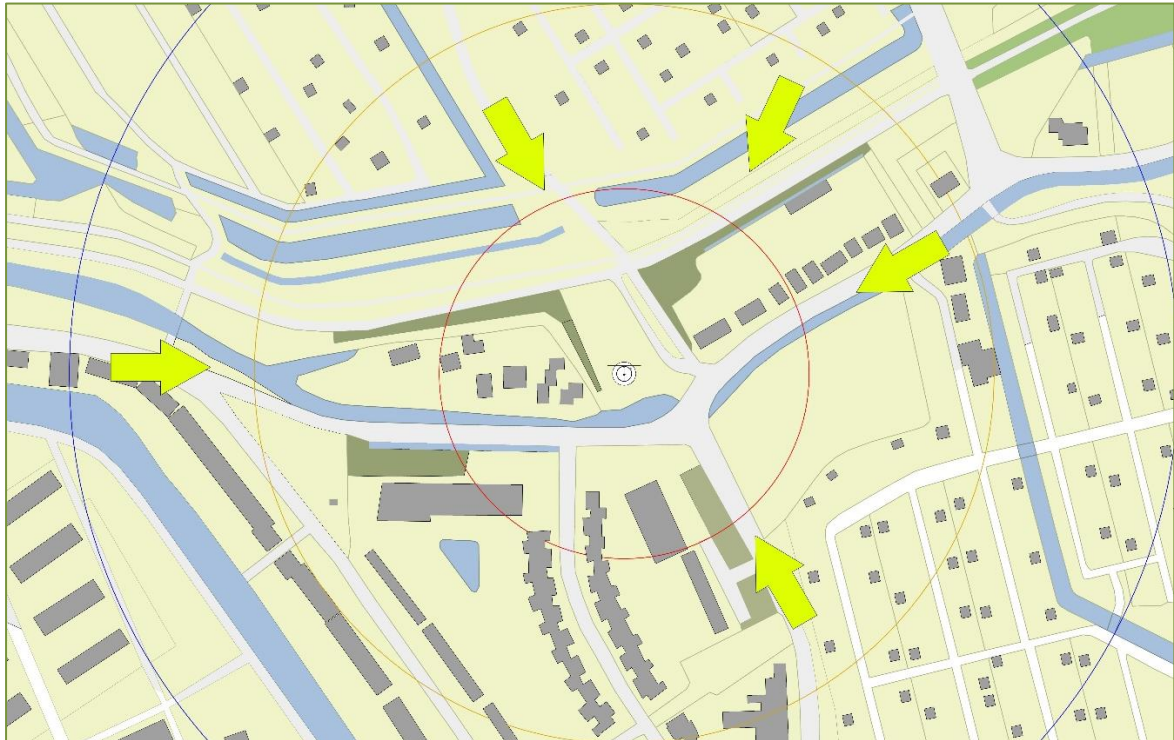

Foto 4 de zichtlijn vanuit het westen wordt belemmerd door de vele populieren.

Vanuit het Noorden is De Speelman redelijk zichtbaar, maar vanaf een bankje dat op 110 meter staat en het achterliggende wandelpad is hij helaas net niet zichtbaar. Een enkele boom en wat nieuw bosplantsoen verwijderen kan de molen hier over een aanzienlijke afstand beter zichtbaar maken.

Afbeelding 4 de vijf meest potentiële zichtlijnen.

Vanuit het Noordoosten wordt de zichtlijn vanaf het hertenkamp belemmerd door de hoge toppen van de beplanting rond het fietspad. Dit zal voor een deel pas op lange termijn kunnen worden opgelost.

Vanaf de oosten, de Overschiese Kleiweg is het helaas niet mogelijk een goede zichtlijn te creëren. Doordat de weg hier in een bocht loopt, wordt de molen vooral door de huizen uit het zicht ontnomen.

Langs de Oude Kleiweg staan nog enkele populieren die ervoor zorgen dat de molen slecht zichtbaar is vanuit het zuiden. Als deze snelgroeiende en niet duurzame beplanting wordt verwijderd, dan neemt het zicht op de molen enorm toe.

Vanaf de Zestienhovense kade wordt het zicht vooral belemmerd door een groep populieren op de kruising met de Overschiese Kleiweg en de Oudendijkse Schiekade.

8.5 Beplanting

De beplanting binnen de molenbiotoop is in een aantal groepen samen te vatten:

- Hoge snelgroeiende zachte houtsoorten zonder onderbegroeiing van heesters.
- Hoge snelgroeiende soorten met onderbegroeiing van heesters.
- Hoge snelgroeiende soorten en duurzamere soorten met onderbegroeiing van heesters.
- Duurzame soorten met onderbegroeiing van heesters.
- Laanbeplanting/ straatbeplanting van duurzamere soorten.
- Solitaire bomen.

8.6 Ecologie

Flora:

De ecologische floristische waarde binnen de molenbiotoop bestaat vooral uit de houtachtige soorten. De grasbiotopen worden zowel als gazon gemaaid als extensief. In het grasland zijn beperkte ecologische waarde te vinden.

De ecologische waarde kan vooral verbeterd worden in de overgang tussen gazon en houtsingels door hier een ander maaibeheer toe te passen. Ook bij een ander beheer van de houtachtige borders kan men een betere kwaliteit en grotere afwisseling van kruidachtige realiseren. Dode bladloze bomen kunnen hier en daar gehandhaafd blijven als broedpek voor spechtachtigen. Takkenrillen kunnen bijdrage aan een gevarieerd insectenleven en broedplaats voor kleine zangvogels of schuilplaats voor kleine zoogdieren.

Fauna

Over de fauna rond de molen De Speelman is weinig informatie ontvangen. In het omliggende park broeden diverse vogels en komen zoogdieren zoals egel, bunzing, vos en muizen voor. Vleermuizen maken gebruik van het park om te foerageren en zich te verplaatsen van slaaplocatie naar foeragegebied.

Foto 5 een takkenril zorgt voor veel schuilgelegenheden voor diverse dieren. In Park Zestienhoven zijn enkele borders breed genoeg om takkenrillen aan te leggen.

9. Knelpunten en oplossingen

Er zijn een aantal knelpunten benoemd. In het onderstaande overzicht wordt per element aangegeven over welk element het gaat, of het element in de huidige vorm/ beheer wel of geen knelpunt heeft ten aanzien van de molenbiotoop, hoe dit knelpunt eventueel op te lossen en hoe en door wie te beheren. Alle beplantingen zijn van de gemeente, mits anders gemeld. Er wordt tevens benoemd of de werkzaamheden door vrijwilligers kunnen worden uitgevoerd.

9.1 Treurwilg

Omschrijving: aan de Zuidoostzijde staat op zeer korte afstand van de molen een treurwilg (hart molen- hart boom = 30 meter).

Probleem: deze middelhoge boom heeft een hoogte die ongeveer 8 meter boven de balustrade uitkomt. Hierdoor wordt de molen aanzienlijk gehinderd door turbulente wind.

Oplossing: de boom is beeldbepalend en goed te snoeien. De boom zou op het oude hout minimaal 1 tot 2 meter kunnen worden teruggenomen.

Beheer: na het terugnemen van het dikke hout (kandelaberen) eens in de vier jaar snoeien om te voorkomen dat de boom te hoog wordt.

Vrijwilligers: nee

Foto 6 de Treurwilg in het Zuidoosten komt tot 8 meter boven de balustrade en staat op zeer korte afstand van de molen.

9.2 Berk

Omschrijving: aan de Zuidoostzijde van de molen staat een afgetopte berk half in de treurwilg.

Probleem: de berk valt bijna volledig weg in de treurwilg en geeft ook meer volume aan de hinder in de windvang van de molen.

Oplossing: de berk in zijn geheel verwijderen. Doordat de treurwilg gehandhaafd blijft, zal de berk landschappelijk niet gemist worden.

Beheer: niet van toepassing.

Vrijwilligers: ja

9.3 Knotwilgen langs de sloot

Omschrijving: langs de sloot aan de zuidzijde staan drie knotwilgen

Probleem: geen, indien regelmatig geknot.

Oplossing: niet van toepassing.

Beheer: elk jaar de stam vrijhouden van uitlopers tot aan de knot. De knotbomen elke vier jaar knotten. Hierbij worden alle takken afgezaagd en afgevoerd (kan verwerkt worden in een takkenril). Van de afgezaagde tak blijft een stompje op de oude knot staan ter dikte van de afgezaagde tak.

Vrijwilligers: ja

9.4 Knotwilgen en linde in de tuin bij burenen westzijde

Omschrijving: in de tuin bij de burenen aan de westzijde staan diverse knotwilgen en een Linde. De linde heeft een hoogte van 8 meter boven de balustrade. Particulier eigendom.

Probleem: geen, indien regelmatig geknot en gesnoeid.

Oplossing: niet van toepassing.

Beheer: van de knotwilgen elk jaar de stam vrijhouden van uitlopers tot aan de knot. De knotbomen elke vier jaar knotten. Hierbij worden alle takken afgezaagd en afgevoerd (kan verwerkt worden in een takkenril). Van de afgezaagde tak blijft een stompje op de oude knot staan ter dikte van de afgezaagde tak.

De linde voor het huis eens in de vier jaar terug snoeien.

Vrijwilligers: ja

9.5 Schietwilgen langs de sloot/ houtsingel Noordwest

Omschrijving: tussen de houtsingel in Park Zestienhoven en de schouwstrook langs de sloot ten Noorden van de huizen langs de Overschiese Kleiweg, staat een rij jonge schietwilgen.

Probleem: de bomen worden te hoog. De schietwilgen hebben een hoogte van ongeveer + 6,00 NAP en komen daarmee ongeveer 4 meter boven de reling uit.

Oplossing: de schietwilgen op een hoogte van 1.8 - 2 meter boven het maaiveld afzagen en omvormen tot knotwilg.

Beheer: na het knotten elk jaar de stam vrijhouden van uitlopers tot aan de knot. De knotbomen elke vier jaar knotten. Hierbij worden alle takken afgezaagd en afgevoerd (kan verwerkt worden in een takkenril). Van de afgezaagde tak blijft een stompje op de oude knot staan ter dikte van de afgezaagde tak.

Vrijwilligers: ja

Foto 7 langs de houtsingel staan pleksgewijs Schietwilgen. De Schietwilgen zouden omgezet kunnen worden tot knotwilg.

9.6 Knotwilgen en zwarte elzen in tuinen westzijde molen.

Omschrijving: in de tuinen van de huizen langs de Overschiese Kleiweg aan de westzijde, staan diverse rijen jonge knotwilgen en enkele zwarte elzen. Particulier eigendom.

Probleem: zoals de bomen in 2017 zijn aangetroffen vormen zij nog geen probleem, mits goed onderhoud wordt ingezet (de hoogste zwarte elz staat op 80 meter en steekt 5 meter boven de reling uit).

Oplossing: hakhoutbeheer.

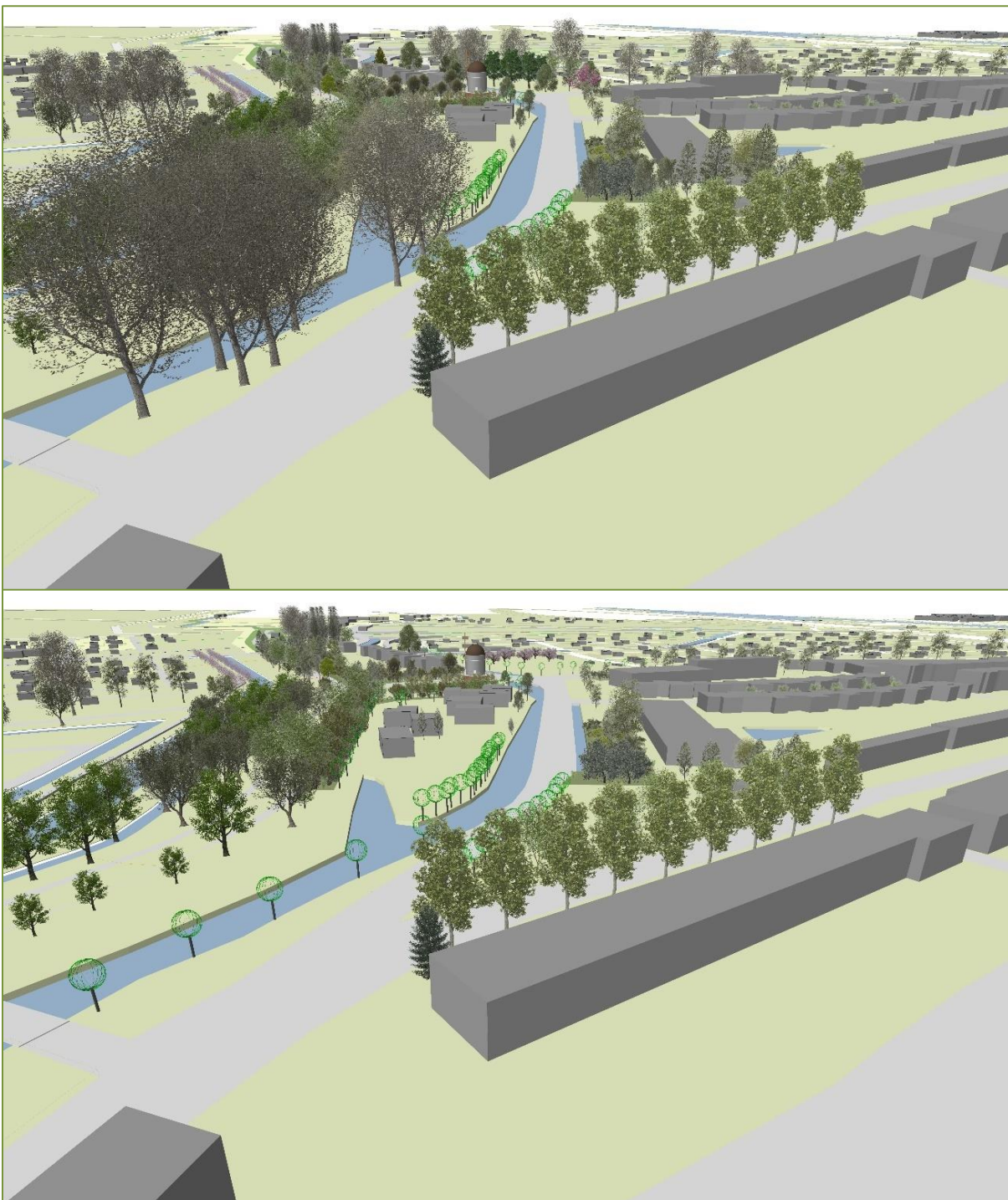
Beheer: de zwarte elzen (staan op ongeveer 80 meter van de molen) kunnen elke 8 jaar worden afgezet op een kniestoof/ oude stobbe. Na het afzetten zal door de enorme energie die in de stobbe zit, de boom weer uitlopen met jonge scheuten. Dik hout wordt afgevoerd, bijvoorbeeld als kachelhout. Dunne takken kan worden verwerkt in een houtril.

Na het afknotten van de knotwilgen, elk jaar de stam vrijhouden van uitlopers tot aan de knot. De knotbomen elke vier jaar knotten. Hierbij worden alle takken afgezaagd en afgevoerd (kan verwerkt worden in een takkenril). Van de afgezaagde tak blijft een stompje op de oude knot staan ter dikte van de afgezaagde tak.

Vrijwilligers: ja

9.7 Bomengroep met populieren

Omschrijving: aan de westzijde van de molen staat ter hoogte van de Oudedijkse Schiekade een groep zes hoge Populieren (zie foto 3). Populieren behoren tot snelgroeibende niet-duurzame boomsoorten. De populieren hebben een hoogte tot + 18 meter NAP en staan op 200 meter van de molen.

*Afbeelding 5
Impressie van
het verbeteren
van de
windvang en
zichtlijn vanuit
het westen.
Boven huidige
situatie, onder
nieuwe situatie.
Hoge Populieren
worden
verwijderd en
vervangen door
knotwilgen.*

Probleem: conform de molenbiotoop zouden de populieren 6 meter boven de maximale hoogte uitkomen. Een groter probleem geven de populieren voor de zichtlijn.

Oplossing: geen levensverlengde maatregelen nemen. De bomen wel regelmatig controleren tegen ziektes of gevaren voor de omgeving.

In de toekomst de bomen verwijderen en de locatie herplanten met een boomsoort of struiken die minder hoog worden en waarmee de zichtlijn wordt gehandhaafd.

Beheer: met regelmaat controleren op veiligheid..

Vrijwilligers: nee

9.8 Boomgroep Zuidwestzijde Overschiese Kleiweg.

Omschrijving: aan de westzijde van het bedrijventerrein staat een groep bomen. De bomengroep heeft een hoogte tot 12 meter + NAP. De Bomengroep bestaat voor een deel uit zwarte els, schietwilg, berk en haagbeuk. Particulier eigendom.

Probleem: ten eerste zal het de vraag zijn wie de eigenaar van deze bomen is. De bomen staan in de windas die Zuidwestelijk is gelegen en daardoor erg belangrijk is. De afstand tot de molen is ongeveer 160 meter. De hoogte van de bomen met aftrek van de hoogte van de onderkant van de verticale wiek, zal net iets te hoog zijn.

Oplossing: vooral de snelgroeiende soorten zoals schietwilg en zwarte elzen afzetten tot stobbehoogte. Eventueel het bosje voor een deel inplanten met nieuwe zwarte els zodat het nog iets meer body krijgt als hakhout.

De berken en de haagbeuk handhaven en alleen omzagen als ze een gevaar voor de omgeving worden.

Beheer: Het hakhout kan elke 8 tot 10 jaar worden afgezet op een kniestoof/ oude stobbe. Na het afzetten zal door de enorme energie die in de stobbe zit, de boom weer uitlopen met jonge scheuten. Dik hout wordt afgevoerd, bijvoorbeeld als kachelhout. Dunne takken kan worden verwerkt in een houtril.

Vrijwilligers: afzetten zwarte els en schietwilg in eerste jaar: nee

Afzetten periodiek onderhoud: ja

9.9 Bomenrij zuidzijde Overschiese Kleiweg.

Omschrijving: aan de zuidzijde van de Overschiese Kleiweg staan op het bedrijventerrein diverse opgaande bomen. De bomen staan vrij in het gras of in een border met onderbegroeiing van heesters. De beeldbepalende bomen bestaan uit gewone es, zwarte els en een sierkers. De onderbegroeiing van de borders bestaan uit soorten zoals Wilde appel, krentebom, meidoorn, veldesdoorn en kornoelje. Particulier eigendom.

Probleem: zowel de sierkers als de meest oostelijke gewone es geven een probleem. De sierkers ontleemt een deel van de windvang. De meest oostelijke gewone es ontleemt het zicht op de molen vanaf de Oude Kleiweg. Verder geven de opgaande beeldbepalende bomen nu (nog) geen probleem. De ruimte tussen de bomen is (tot nu toe) ruim genoeg om voldoende windvang te krijgen.

De onderbegroeiing geeft geen probleem.

Oplossing: in gesprek gaan met de eigenaar. De sierkers verwijderen waardoor er weer ruimte ontstaat tussen twee gewone essen.

Beheer: de opgaande bomen regelmatig opsnoeien en kruinsnoei toepassen. De heesters in de onderbegroeiing eens in de vier jaar terugzetten zodat ze niet te hoog worden.

Vrijwilligers: verwijderen van sierkers in eerste jaar: nee. Periodiek onderhoud: ja.

9.10 Bomenrij westzijde Oude Kleiweg.

Omschrijving: aan de westzijde van de Oude Kleiweg staan op het bedrijventerrein diverse opgaande bomen. De bomen staan in een border met onderbegroeiing van heesters. De beeldbepalende bomen bestaan uit gewone es.

De onderbegroeiing van de borders bestaat uit soorten zoals liguster, Gelderse roos, meidoorn, veldesdoorn en kornoelje. Particulier eigendom.

Probleem: mogelijk dat de bomen zijn aangetast of worden aangetast door essentakkensterfte.

Oplossing: nog niet noodzakelijk.

Beheer: op de hoek bij de ingang van het bedrijventerrein staat een zeer hoge kornoelje. Deze in 2017-2018 afzetten. De opgaande bomen regelmatig opsnoeien en kruinsnoei toepassen. De heesters in de onderbegroeiing eens in de vier jaar terugzetten zodat ze niet te hoog worden.

Vrijwilligers: Periodiek onderhoud: ja.

9.11 Populieren langs de Oude Schieweg.

Omschrijving: aan de westzijde van de Oude Schieweg staan twee hoge populieren. Populieren behoren tot snelgroeiende niet-duurzame boomsoorten. De populieren hebben een hoogte tot + 20 meter NAP en staan op 100 meter ten Zuidoosten van de molen. Particulier eigendom.

Probleem: conform de molenbiotoop zouden de populieren ruim 12 meter boven de maximale hoogte uitkomen.

Oplossing: bomen laten inventarissen en levensvatbaarheid bepalen. Is de boom in slechte conditie en is de overlevingskans minder dan 5 jaar dan kappen. Eventueel herplanten van laagblijvende soorten.

Beheer: met regelmaat controleren op veiligheid.

Vrijwilligers: nee

9.12 Bomen op braakliggende terrein Zuidoostzijde.

Omschrijving: aan de Zuidoostzijde van de molen, ten zuiden van de Oude Schieweg ligt een braakliggend terrein met opgaande bomen. Het terrein heeft een bouwbestemming. De opgaande beplanting bestaat uit populieren, kastanjes, elzen, esdoorns en treurwilgen. Particulier eigendom.

Probleem: de bomen hebben een hoogte die varieert van +10 m NAP tot +15 m NAP en staan vrijwel allemaal binnen de 100 meter zone van de molenbiotoop.

Oplossing: naar wat we hebben begrepen is er een projectontwikkeling op het perceel gaande. Bomen laten kapitaliseren en inventariseren en de levensvatbaarheid laten berekenen. Enkele bomen zijn bij voorbaat al slecht bevonden en hiervoor kunnen t.z.t. in het planteam van het project maatregelen worden genomen i.o.m. de betreffende projectmanager van de gemeente Rotterdam. In overleg zou er een beplantingsplan gemaakt kunnen worden met boomsoorten die binnen de hoogtes van de molenbiotoop passen.

Beheer: nog niet van toepassing.

Vrijwilligers: nee

Afbeelding 6 een impressie van de situatie vanuit het zuiden. Boven huidige situatie, onder nieuwe situatie. Vooruitlopend op de ontwikkeling van het braakliggende terrein worden hoge bomen verwijderd. De nieuwe beplanting bijvoorbeeld knotbomen en halfstamfruit, past beter in het beeld van het historische bebouwingslint.

9.13 Diverse beplanting in tuinen oostzijde molen.

Omschrijving: in de tuinen van de huizen langs de Overschiese Kleiweg aan de oostzijde, staan o.a. twee coniferen en een opgaande berk. Particulier eigendom.

Probleem: rijdende van oost naar west over de Overschiese Kleiweg wordt het zicht op de molen aanzienlijk gehinderd.

Oplossing: in overleg met de particuliere eigenaren gaan en hun het probleem uitleggen. Mogelijk dat zij bereid zijn om mee te werken om de bomen te laten verwijderen en eventueel te laten vervangen door lagere soorten.

Beheer: niet van toepassing.

Vrijwilligers: nee.

9.14 Populieren langs de Terietweg.

Omschrijving: aan de westzijde van de Terietweg staan enkele hoge Italiaanse- en ratelpopulieren. Populieren behoren tot snelgroeiende niet-duurzame boomsoorten. De populieren hebben een hoogte van + 15 tot + 20 meter NAP en staan op 225 meter ten oosten van de molen. De onderbegroeiing bestaat uit een gemengd plantsoen van inheemse struiken. Deels gemeentelijk en deels particulier eigendom.

Probleem: conform de molenbiotoop zouden de populieren tot 10 meter boven de maximale hoogte uitkomen.

Oplossing: bomen laten inventarissen en levensvatbaarheid bepalen. Is de boom in slechte conditie en is de overlevingskans minder dan 5 jaar dan kappen. Eventueel herplanten van laagblijvende soorten.

De onderbegroeiing van de houtsingel handhaven en eventueel versterken met besdragende struiken.

Beheer: geen.

Vrijwilligers: nee.

9.15 Houtsingel langs oostelijke deel fietspad.

Omschrijving: ten oosten van de molen aan de zuidzijde van het fietspad in Park Zestienhoven ligt op de scheiding met de achtertuinen een houtsingel. De houtsingel bestaat uit opgaande bomen en een struiklaag.

De opgaande en beeldbepalende bomen bestaan uit gewone es, zwarte els, linde, esdoorn en iep. De onderbegroeiing van de borders bestaat uit soorten zoals taxus, meidoorn, veldesdoorn, hazelaar, vlier, vogelkers en opschot van iep.

Foto 8 de houtsingel langs het fietspad. De molen wordt voor een deel aan het zicht onttrokken.

Probleem: Vooral de hoge bomen geven een probleem voor zowel de windvang als voor de zichtlijn vanuit het Noordoosten. In de singel staat een dode iep. De onderbegroeiing is vrij open.

Oplossing: de houtsingel wordt omgevormd tot hakhout. Voor de hoge bomen wordt geen levensverlengende handelingen meer toegepast. Als de boom ziek of dood gaat wordt deze verwijderd. Eventueel wordt de boom herplant met zwarte els. De iepen, zwarte elzen en de gewone essen in de houtopstand worden afgezet op stobbehoogte. Struiken worden teruggezet zodat zij weer mooi kunnen uitlopen. Open plaatsen worden ingeplant met besdragende struiken of kleine boomsoorten.

Beheer: nadat er in het eerste jaar de bomen zijn afgezet en de houtsingel is ingeplant, wordt er een hakcyclus ingesteld van eens in de 10 jaar. De houtsingel is ongeveer 150 meter lang en wordt in ongeveer 7 vakken verdeeld. Bij het afzetten worden er per vak van ongeveer 20 meter breed alle struiken en bomen afgezet waarbij 3-5 struiken en/of bomen worden gehandhaafd als overstaander. Dik hout wordt verwijderd en dun hout wordt ter plekke verwerkt in een takkenril.

Vrijwilligers: afzetten enkele hoge bomen en inplanten met struiken en besdragende bomen in het eerste jaar: nee.
Periodiek onderhoud: ja.

9.16 Bomenrij oostzijde van de molen.

Omschrijving: ten oosten van de molen staan zowel langs de paden als op de erfscheiding van het woonhuis een aantal opgaande lindes. Op de erfscheiding staat ook een onderbegroeiing van soorten zoals braam, meidoorn, veldesdoorn en kornoelje. Langs het fietspad zijn twee lindes in zeer slechte staat. Is gemeentelijk eigendom, maar de eigenaar van de naastgelegen woning hecht zeer veel waarde aan de bomen.

Probleem: vooral de lindes geven een probleem met de windvang vanuit het oosten. De bomen komen met hun kruin 3 tot 8 meter boven de toegestane hoogte. De onderbegroeiing geeft geen probleem. De eigenaren van de naastgelegen woning willende bomen graag behouden.

Foto 9 de Lindes naast de paden en op de erfafscheiding zijn te hoog en staan op een te korte afstand van de molen.

Oplossing: onderzoeken naar de kwaliteit van de bomen en de mogelijkheid bekijken of de bomen kunnen worden verplant. Langs de paden staan minimaal 2 bomen van slechte kwaliteit en zouden ons inziens kunnen worden verwijderd.

Van de drie lindes op de erfscheiding krijgen geen levensverlengend onderhoud. Zodra de bomen gevaarlijk of ziek worden, worden ze alsnog verwijderd. Overwogen kan worden om te onderzoeken of de lindes een stuk teruggesnoeid kunnen worden. De houtsingel wordt daar waar mogelijk aangevuld met besdragende struiken. Terug planten van laagblijvende soorten, bijvoorbeeld fruitbomen?

Beheer: de heesters in de onderbegroeiing regelmatig aan de randen opsnoeien en eens in de vier jaar terugzetten zodat ze niet te hoog worden.

Vrijwilligers: verwijderen van de Lindes: nee. Periodiek onderhoud: ja.

9.17 Houtsingel aan de westzijde van de molen.

Omschrijving: ten westen van de molen een houtsingel van soorten zoals kraakwilg, meidoorn, veldesdoorn en kornoelje.

Probleem: de kraakwilgen op de hoek bij het fietspad ontnemen een deel van het zicht op de molen. Hier en daar vormen zich boomvormers in de houtsingel.

Oplossing: de kraakwilg volledig afzetten tot op 40 cm boven de grond. Uit de houtsingel de boomvormers verwijderen. Snoeihout verwerken in een takkenril.

Beheer: de heesters in de onderbegroeiing regelmatig aan de randen opsnoeien en eens in de vier jaar terugzetten zodat ze niet te hoog worden.

Foto 10 de Kraakwilg in de houtsingel groeit ver het gazon op en ontnemt een deel van het zicht op de molen vanaf het fietspad. Op de voorgrond een nieuwe es aangeplant. Het probleem voor de toekomst?

Vrijwilligers: ja.

9.18 Houtsingel langs westelijke deel fietspad.

Omschrijving: ten westen van de molen aan de zuidzijde van het fietspad in Park Zestienhoven ligt op de scheiding met de achtertuinen een houtsingel. De houtsingel bestaat uit opgaande bomen en een struiklaag.

De opgaande en beeldbepalende bomen bestaan uit gewone es, linde en esdoorn. De onderbegroeiing van de borders bestaat uit soorten zoals meidoorn, veldesdoorn, hazelaar, en vlier.

Probleem: vooral de hoge bomen geven een probleem voor de windvang vanuit het Noordwesten. De toppen van de bomen komen gemiddeld 3 tot 4 meter boven de toegestane hoogte uit.

Oplossing: de houtsingel wordt omgevormd tot hakhout. Voor de hoge linden wordt geen levensverlengende handeling meer toegepast. Als de boom ziek of dood gaat wordt deze verwijderd. Eventueel wordt de boom herplant met zwarte els.

De esdoorns en de gewone essen in de houtopstand worden afgezet op stobbehoogte. Struiken worden teruggezet zodat zij weer mooi kunnen uitlopen. Open plaatsen worden ingeplant met besdragende struiken of kleine boomsoorten.

Beheer: nadat er in het eerste jaar de bomen zijn afgezet wordt er een hakcyclus ingesteld van eens in de 10 jaar. De houtsingel is ongeveer 130 meter lang en wordt in ongeveer 7 vakken afgezet. Bij het afzetten worden er per vak van ongeveer 20 meter breed alle struiken en bomen afgezet waarbij 3-5 struiken en/of bomen worden gehandhaafd als overstaander. Dikke hout wordt verwijderd en dun hout wordt ter plekke verwerkt in een takkenril.

Vrijwilligers: afzetten enkele hoge bomen: nee.

Periodiek onderhoud: ja.

9.19 Bomenrij ten Noorden van fietspad.

Omschrijving: ten Noorden van houtsingel 8.18 staat een mooie rij met linden en eiken. De onderbegroeiing bestaat uit gras.

Probleem: vooral de linden geven een probleem met de windvang vanuit het oosten. De bomen hebben een hoogte variërend van 8 tot 13 meter +NAP Daarmee komen zij 5 tot 8 meter boven de onderkant van de verticale wijk uit. De eerste boom staat op een afstand van 85 meter van de molen.

Opvallend is dat direct voor de molen een nieuwe gewone es is aangeplant.

Foto 11 de rij met linden en eiken. Landschappelijk zeer fraai.

Oplossing: de bomen krijgen geen levensverlengend onderhoud. Zodra de bomen gevaarlijk of ziek worden, worden ze verwijderd. Men kan overwegen de bomen te vervangen met laagblijvende soorten of om de grasstrook om te vormen tot kruidenrijk grasland wat de

ecologische waarde van het perceel kan worden versterkt. De jonge gewone es die direct voor de molen staat wordt direct verwijderd en elders in het park herplant.

Beheer: geen.

Vrijwilligers: nee.

9.20 Houtsingel ten Noorden van het oostelijke deel fietspad.

Omschrijving: ten Noorden van houtsingel 8.15 ligt een houtsingel. De houtsingel bestaat uit opgaande bomen en een beperkte struiklaag.

De opgaande en beeldbepalende bomen bestaan uit gewone es, esdoorn, iep, zwarte els en vogelkers.

Probleem: de houtsingel is slecht onderhouden (net als het voetpad dat ervoor loopt). De bomen zijn doorgeschoten en hangen grotendeels (vooral de Vogelkers) over het wandelpad. Het westelijke deel van de houtsingel belemmert de zichtlijn vanuit het Noordoosten. Hier staat ook een dode iep.

Oplossing: aan de westzijde van de singel staat een solitair groepje bomen met onder andere de dode iep. Elders wordt de singel opgeknapt door een flinke snoeibeurt. Overhangend hout wordt verwijderd en struikvormers worden teruggezet. Eventuele gaten worden ingeplant met besdragende struiken.

Het wandelpad wordt weer hersteld.

Beheer: regelmatig opsnoeien en struiken terugzetten. Opgaande bomen eventueel verwijderen als te gevaarlijk of ziek worden.

Vrijwilligers: nee.

9.21 Populieren en houtsingel

Omschrijving: aan de Noordzijde van de molen staat op iets meer dan 100 meter een aantal hoge beeldbepalende populieren. Populieren behoren tot snelgroeiende niet-duurzame boomsoorten. De populieren hebben een hoogte tot +15 meter NAP en komen daarmee op ruim 11 meter boven de veranda van de molen, daar waar 4 meter is toegestaan.

Probleem: de populieren geven een probleem voor de windvang als de wind uit het Noorden komt. Een tweede probleem geven de populieren en de onderbegroeiing voor de zichtlijn. Op ongeveer 20 meter van eerste populier staat aan de westzijde van het wandelpad een bankje. Als men op het bankje zit en richting de molen kijkt, wordt het zicht ontnomen door de begroeiing.

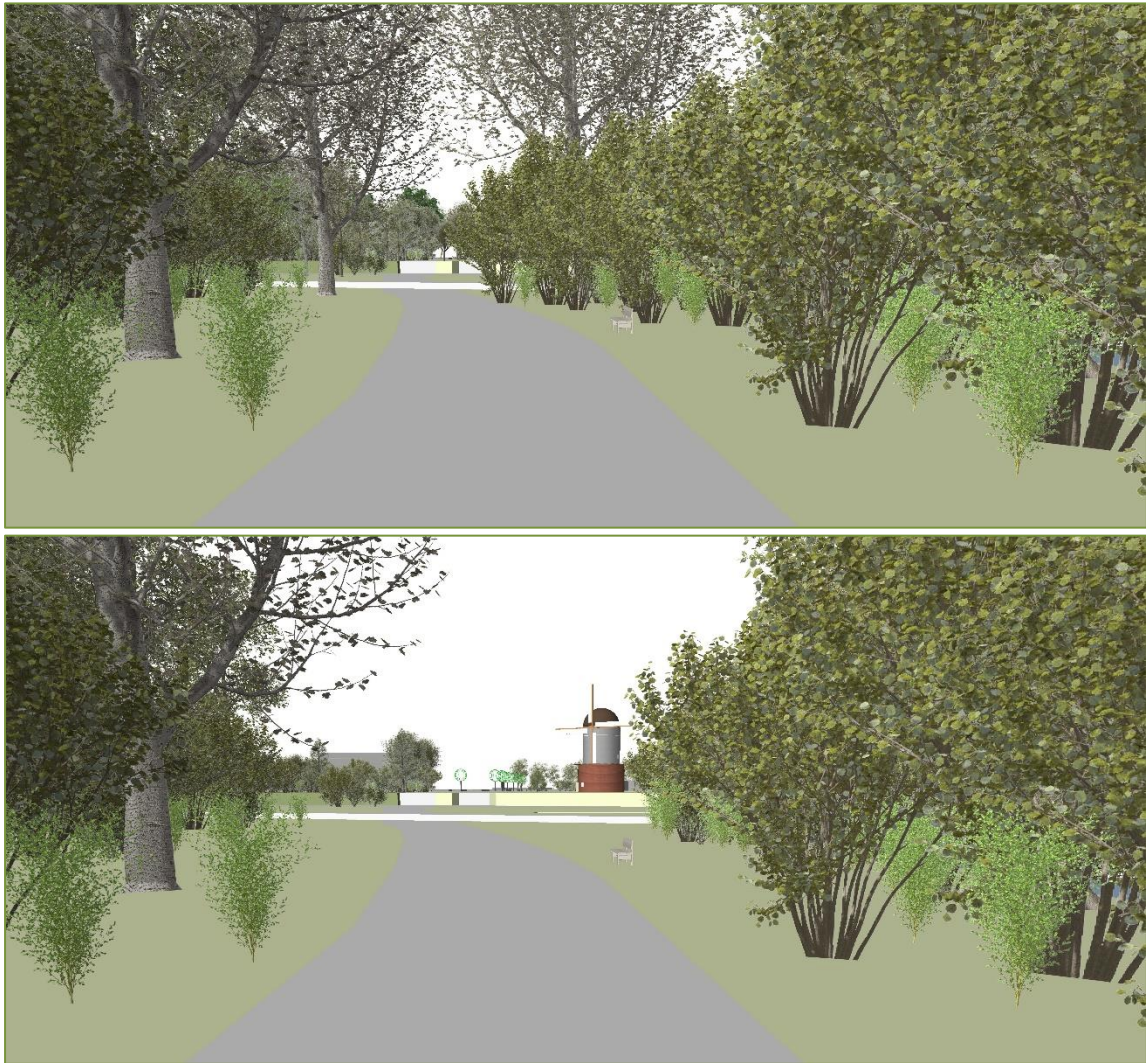
Oplossing: bomen laten inventarissen en levensvatbaarheid bepalen. Is de boom in slechte conditie en is de overlevingskans minder dan 5 jaar dan kappen. Van de westelijke houtsingel een strook van vijf meter breedte tot aan het bankje verwijderen van struiken en bomen om meer zicht op de molen te garanderen.

Beheer: houtsingel regelmatig opsnoeien en terugzetten.

Vrijwilligers: nee

Afbeelding 7: impressie van de zichtlijn vanuit het Noordoosten, boven de huidige situatie, onder een nieuwe situatie.

Afbeelding 8 Impressie van de situatie vanuit het Noorden. Boven huidige situatie, onder nieuwe situatie. Er ontstaat een betere windvang en door de beplanting aan de rand van het pad iets weg te nemen ontstaat er een beter zicht op de molen.

Foto 12 helaas is de molen vanaf het bankje niet zichtbaar. Het verwijderen van enkele struiken kan dit verbeteren.

10. Eindbeeld

De windvang voor molen De Speelman kan aanzienlijk verbeterd worden. Dit kan gerealiseerd worden door een mix van maatregelen. Op korte en middellange termijn (1 tot 10 jaar) gaat het om het verwijderen van enkele bomen en het omvormen van boomgroepen al dan niet met het terugplanten van lagere boomsoorten en heesters. Op de langere termijn (10+jaar), gaat het om het op natuurlijk afsterfbeleid. Bomen die aan het eind van hun leven komen, worden verwijderd en kleinere boomsoorten of heesters worden teruggeplant. Sommige opgroeiende schietwilgen worden omgevormd tot knotwilg. Door gericht beheer of herinrichting zullen er betere zichtlijnen ontstaan die ertoe leiden dat passanten, omwonende en recreanten de molen beter kunnen zien. Dit zal de belevingswaarde van de molen en het omliggende park versterken, maar ook tot meer draagvlak opleveren tot behoud van de molen. Doordat er keuzes worden gemaakt om enkele hoge beplantingen te verwijderen of om te vormen, zal er betere windvang voor de molen ontstaan. De turbulentie die optreedt bij wind die door het bladerdak van hoge bomen heen komt zal vanuit een aantal hoeken worden teruggedrongen.

Direct rond de molen kan men overwegen wat halfstamfruit en kniphagen aan te planten ter compensatie van de linden. Daarmee versterkt men ook het molenerf. Geadviseerd wordt om na te denken over het parkeren van auto's rond de molen. Op de dagen dat de molen actief is staan er regelmatig meerdere auto's vlak rond de molen. Deze geparkeerde auto's geven een verstorend beeld.

Doordat er rond de molen veel oude en hoge bomen staan, is het onmogelijk om op korte/middellange termijn (1 tot 10 jaar) de molenbiotoop perfect ingericht te krijgen. Vooral in de Noordwestelijk as staan veel linden en eiken die een hoge leeftijd kunnen bereiken. De bomen in deze zone zullen voorlopig worden gedoogd, maar geadviseerd wordt om geen levensverlengend onderhoud te plegen. Indien een boom komt te overlijden of een gevaar oplevert voor de omgeving, dan wordt hij verwijderd en op dat moment wordt er een keuze gemaakt of er al dan niet een nieuwe boom of struik wordt teruggeplant. Bij herplant is het natuurlijk van groot belang dat de nieuw te planten boomsoort niet hoger wordt dan in de desbetreffende molenbiotoop is toegestaan.

Foto 13 het beeld van geparkeerde auto's rond de molen maakt het plaatje er niet mooier op.

11. Kosten en uitvoering

In dit hoofdstuk wordt een indicatie gegeven van de kosten die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de werkzaamheden die kunnen bijdragen tot een verbetering van de molenbiotoop van De Speelman. De prijsindicatie is opgesteld met medewerking van de heer Peter Jobse van Van Reijm bv. uit Nieuwerkerk aan den IJssel.

De prijsindicatie is gebaseerd op werkzaamheden met machinaal maaien en zagen, zaagwerk met behulp van een mobiele grote kraan, trekker met aanhanger,, wortelfrees, gebruik van rijplaten en een versnipperaar voor takken en stammen tot een diameter van 25 cm.

Aanvoerkosten van machines is niet in de prijsindicatie opgenomen. De prijsindicatie is exclusief BTW. Aan de prijsindicatie kunnen geen rechten en plichten worden ontleend.

Nr.	Element	Werkzaamheden	Kosten €
9.01	Treurwilg	Snoeien	450,00
		Verwijderen boom	650,00
9.02	Berk langs sloot	Verwijderen berk	200,00
9.03	Knotwilgen langs sloot	Snoeien en afvoer hout/ st.	35,00
9.04	Tuin buren westzijde	Linden snoeien en afvoer hout	350,00
		Knotwilgen snoeien en afvoer hout / st	35,00
		Elzen afzetten kniestoof	250,00
9.05	Schietwilgen langs heestervak	Afzetten tot knotboom/ st	60,00
9.06	Knotwilgen en elzen bij buren wetszijde	Knotwilgen snoeien en afvoer hout	250,00
		Elzen afzetten kniestoof en afvoer	250,00
9.07	Populieregroep zichtlijn	Verwijderen en afvoeren hout	4.000,00
		Knotwilgen plaatsen/ p st	35,00
9.08	Bepanting rond trafo	Verwijderen wilgen	900,00
		Afzetten tot hakhout	400,00
		Diverse ander snoeiwerk	2.500,00
9.09	Bomenrij overzijde	Verwijderen sierkers	250,00
9.10	Populieren Oude Kleiweg	Verwijderen en afvoer hout 4 st.	3.200,00
9.11	Populieren Oude Schieweg	Verwijderen en afvoer hout 2 st.	1.300,00
9.12	Braakliggende terrein	Verwijderen en afvoer hout kastanjes 4 st	2.600,00
		Verwijderen en afvoer hout treurwilg 2 st	1.300,00
		Snoeien en afvoer hout treurwilg 2 st	900,00
		Verwijderen en afvoer hout populieren / st	1.000,00
9.13	Tuinen oostzijde	Verwijderen coniferen / st	500,00
9.14	Populieren Terietweg	Verwijderen en afvoeren	6.000,00
9.15	Houtsingel sloot / fietspad	Verwijderen dode iep	1.250,00
		Verwijderen esdoorns	2.500,00
		Terug snoeien struiken	1.500,00
9.16	Bomenrij oosten molen	Verplanten linden/ st	3.500,00
		Verwijderen linden / st	550,00
9.17	Houtsingel westelijk van molen	Terugzetten hout	1.800,00
9.18	Houtsingel westelijk deel fietspad	Verwijderen hogere bomen/ st	400,00
		Terug zeten struiklaag	1.200,00

Nr.	Element	Werkzaamheden	Kosten €
9.19	hout noorden fietspad	Terug snoeien	750,00
		Jonge es verplanten	125,00
9.20	Singel noorden fietspad oosten	Verwijderen hoge bomen op hoek	2.500,00
		Afzetten singel	1.000,00
		Opsnoeien langs pad	3.500,00
		Pad vrijmaken van gras	1.500,00
9.21	Zichtlijn	Verwijderen populieren / st	1.300,00
		Verwijderen 5-10 m struweel	900,00
		Inzaaien kruidenmengsel	300,00

Aan bovenstaande bedragen kunnen geen rechten en plichten worden ontleend.

12. Hoe nu verder?

Het is nu aan u, de molenaars, de moleneigenaar, gemeenten en omwonenden om invulling te geven aan het beheer van uw molenbiotoop. Hierbij kan dit beheerplan u op weg helpen. Sommige onderdelen uit het beheerplan kunnen vrij snel worden uitgevoerd, maar soms dient u nog veel overleg te plegen en geduld te hebben om iets voor elkaar te krijgen. Mogelijk dat u als molenaar en moleneigenaar zelf zaken rond de molenbiotoop kunt organiseren of uitvoeren. Maar schroom niet om hierbij (professionele) hulp te vragen, bijvoorbeeld bij de gemeente Rotterdam, het Erfgoedhuis, de Groene Motor, groenbedrijven of andere organisaties met kennis van zaken.

Wij adviseren aan de gemeente om de voorgestelde maatregelen van dit plan op te nemen in het groenbeleid- en in de uitvoeringsplannen. Alleen vermelding in het bestemmingsplan blijkt niet genoeg is onze ervaring. Daarmee wordt gewaarborgd dat in het vervolg bij het bepalen van nieuw te planten bomen, de juiste soortkeuze wordt gehanteerd.

Om de gemeente te stimuleren blijvend aandacht te besteden aan de molenbiotoop is de oprichting van een werkgroep molenbiotoop aan te raden. Deze groep zou kunnen bestaan uit een vertegenwoordiger van de gemeente op groengebied, maar liefst ook een erfgoedambtenaar, de molenaar/eigenaar en eventueel de lokale natuurorganisatie en buurtorganisatie (indien relevant). De werkgroep zou de uitvoering van het plan kunnen monitoren en de concrete uitvoering in gang zetten. Indien er nieuw gemeentelijk (groen)beleid gemaakt wordt, kunnen de niet-ambtelijke leden, de gemeente actief wijzen op de molenbiotoop en actief hun wensen kenbaar maken.

Het is van groot belang dat de molenaars en de eigenaar van de molen in gesprek gaan en blijven met hun omgeving. Hierbij zijn de bewoners en de beheerder van het omliggende park de belangrijkste partners. Betrek klanten, de omwonende en scholen bij de molen door activiteiten te organiseren zowel op educatief vlak als op het beheer van de molenbiotoop. De gemeente Rotterdam en de Groene motor in Delft kunnen daar mogelijk in faciliteren of ondersteunen. Zorg voor het werken met vrijwilligers dat ook dit goed wordt voorbereid. Maak een ARBO-plan waarmee men de veiligheid van de vrijwilligers en omstanders weet te waarborgen. Gebruik goed en scherp gereedschap en voorzie de vrijwilligers van persoonlijke beschermingsmiddelen. Zorg ervoor dat de vrijwilligers weten wat ze doen door ze cursussen aan te bieden of in het veld goed te (laten) begeleiden.

Het is te adviseren om de werkzaamheden die verricht moeten worden goed en op tijd voor te bereiden. Zaagwerkzaamheden vinden meestal plaats in de periode november – februari. De voorbereiding voor het snoeiwerk dient men daarom al rond de zomer te gaan plannen. Immers misschien moeten er wel kapvergunningen worden aangevraagd of offertes bij gespecialiseerde bedrijven.

Neem in het voorjaar het beheerplan door en maak een planning voor het komende seizoen. Evalueer dan ook de werkzaamheden die het afgelopen jaar zijn verricht en stel uw prognose en verwachtingen aan de hand hiervan eventueel bij. Neem in ieder geval niet te veel "hout op de vork". Een boom omzagen is op zich niet veel werk, maar besef dat het opruimen van de omgezaagde boom 4x zo veel tijd in beslag neemt.

Voorkom dat u tijdens het uitvoeren van uw beheerplan voor verrassingen komt te staan. Het is van groot belang om rekening te houden met de ecologische omstandigheden rond De Speelman. Voorafgaande het snoeiwerk bent u verplicht om te (laten) onderzoeken of door uw ingreep geen beschermde planten of dieren worden bedreigd. Ook dient men rekening te houden met eventuele kabels en leidingen die in de grond liggen, zeker als men van bomen de wortels ook wil (laten) verwijderen met een stobbefrees of als de bomen worden uitgegraven om elders te herplanten. Een zogenoemde Klick melding is dan verplicht.

13. Bijlage 1: Bestemmingsplannen en regelgeving

Voor de molen De Speelman zijn verschillende bestemmingsplannen en de provinciale verordening van kracht.

Provinciale Verordening, Artikel 16: molenbiotoop

Artikel 16 Molenbiotoop

Lid 1 molenbiotoop

Bestemmingsplannen voor gronden gelegen binnen de molenbiotoop van traditionele windmolens, zoals aangeduid op kaart 11, moeten de vrije windvang en het zicht op de molen voldoende garanderen. Daartoe worden in de bestemmingsplannen regels opgenomen die voldoen aan de volgende voorwaarden:

- a) binnen de straal van 100 meter, gerekend vanuit het middelpunt van de molen, mag geen nieuwe bebouwing worden opgericht of beplanting aanwezig zijn, hoger dan de onderste punt van de verticaal staande wiek;
- b) binnen de straal van 100 tot 400 meter, gerekend vanuit het middelpunt van de molen, moet wat betreft nieuwe bebouwing en beplanting het volgende zijn geregeld:
 - I. Als de molen is gelegen in het gebied buiten de bebouwingscontouren (zoals aangegeven op kaart 1) mag de maximale hoogte niet meer bedragen dan 1/100ste van de afstand tussen bouwwerk en beplanting en het middelpunt van de molen, gerekend met de hoogtemaat van de onderste punt van de verticaal staande wiek (1 op 100-regel).
 - II. Als de molen is gelegen in het gebied binnen de bebouwingscontour (zoals aangegeven op kaart 1) mag de maximale hoogte van bebouwing en beplanting niet hoger zijn dan 1/30ste van de afstand tussen bouwwerk en beplanting en het middelpunt van de molen, gerekend met de hoogtemaat van de onderste punt van de verticaal staande wiek (1 op 30-regel).
 - III. Als de onder i en ii bedoelde molenbeschermingszone zowel binnen als buiten de bebouwingscontour is gelegen, dan geldt het volgende:
 - Molen binnen de bebouwingscontour:
Binnen en tot de bebouwingscontour geldt de 1 op 30-regel. De toegepaste bebouwings- en beplantingshoogte op deze grens wordt buiten de bebouwingscontour horizontaal doorgetrokken tot daar, waar op grond van de berekening voor een molen buiten de bebouwingscontour een grotere hoogte kan worden toegestaan (1 op 100-regel, gerekend met de hoogtemaat van de onderste punt van de verticaal staande wiek).
 - Molen buiten de bebouwingscontour:
Tot de bebouwingscontour geldt de 1 op 100-regel, gerekend met de hoogtemaat van de onderste punt van de verticaal staande wiek. De toegestane bebouwings- en beplantingshoogte op deze grens is het vertrekpunt voor de 1 op 30-lijn (vanaf dit punt moet een schuine lijn worden getrokken met een stijging van steeds 1 meter hoogte per 30 meter afstand).

Lid 2 uitzondering voor situaties met bestaande beperkingen

In afwijking van het bepaalde in lid 1 onder b is het oprichten van nieuwe bebouwing mogelijk als:

- a) er sprake is van een situatie waarin vrije windvang en het zicht op de molen al beperkt zijn door bebouwing, zolang de vrije windvang en het zicht op de molen niet verder worden beperkt,
óf:
- b) zeker is gesteld dat de belemmering van de windvang en het zicht op de molen door maatregelen elders in de molenbeschermingszone worden gecompenseerd.

Lid 3 molens met een bijzondere molenbiotoop

Bestemmingsplannen voor gronden gelegen binnen de molenbiotoop van traditionele windmolens, aangeduid op kaart 11 als molens met een bijzondere molenbiotoop, moeten de vrije windvang en het zicht op de molen voldoende garanderen. Daartoe worden in de bestemmingsplannen regels opgenomen die voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a) de molenbiotoop omvat een cirkel met een straal van 400 meter, gerekend vanuit het middelpunt van de molen;
- b) binnen de molenbiotoop gelden door de gemeente te bepalen beperkingen voor de hoogte van nieuwe bebouwing en beplanting, waarbij zowel rekening wordt gehouden met het belang van de molen als de belangen van bestaande functies en bebouwing.

De bestemmingsplannen

De molenbiotoop van de molen De Speelman valt binnen drie bestemmingsplannen. Als eerste staat de molen De Speelman binnen het bestemmingsplan Overschiesche Kleiweg en Zestienhovensekade.

De molenbiotoop is 400 meter, gemeten uit het midden van de molen en valt daardoor ook ruim binnen het bestemmingsplan Polder Zestienhoven en voor een deel binnen het bestemmingsplan Overschie.

Bestemmingsplan Overschiesche Kleiweg en Zestienhovensekade

Binnen dit bestemmingsplan wordt wel de molen De Speelman genoemd als monumentaal gebouw, maar wordt niet de Molenbiotoop omschreven.

Artikel 3.4 Monumenten en beeldbepalende objecten

De gemeente Rotterdam heeft een groot aantal objecten en gebieden die vanwege cultuurhistorische waarden worden beschermd volgens de Monumentenwet 1988 en de Monumentenverordening Rotterdam 2010. De gemeente Rotterdam maakt onderscheid tussen de volgende gebieden en gebouwen:

Rijksmonumenten en Gemeentelijke monumenten

Rotterdam heeft zowel rijks- als gemeentelijke monumenten. Een rijks- of gemeentelijk monument kan zijn een gebouw, water, terrein of een ander object dat van nationaal belang is (rijksmonument), of van algemeen belang voor Rotterdam is (gemeentelijk monument), vanwege de schoonheid, betekenis voor de wetenschap of de cultuurhistorische waarde. Dit is vastgelegd in respectievelijk de Monumentenwet 1988 en de Monumentenverordening Rotterdam 2010. Bij een monument gaat het om een bouwwerk of complex, zowel buiten als van binnen. Als vanzelfsprekend is het verboden zonder vergunning wijzigingen aan te brengen aan een beschermd monument.

Beeldbepalende objecten en Beeldbepalende gevelwanden

In Rotterdam is een groot aantal objecten te vinden die geen status hebben als gemeentelijk monument, maar wel van cultuurhistorische waarde zijn omdat deze objecten karakteristiek voor de stad of een wijk zijn: de zogenaamde Beeldbepalende Objecten. Ook heeft Rotterdam cultuurhistorisch waardevolle gevelwanden. Beeldbepalende objecten en gevelwanden hebben geen juridische status op grond van de Monumentenwet 1988 en de Monumentenverordening Rotterdam 2010.

Het plangebied

Korte omschrijving van de belangrijkste cultuurhistorische waarden en van de vastgestelde cultuurhistorische waarden:

- op structuurniveau

De Overschiesche Kleiweg (op de eerste gedetailleerde kaart van Schieland uit 1611 de Cley Wech geheten) is de ontginningsbasis van de Oudendijksepolder. De polder ligt aan weerszijden van

de Overschiese Kleiweg. Het is de oudste zeewering (dijk) in de omgeving en is opgeworpen halverwege de twaalfde eeuw om de herhaaldelijke overstromingen tegen te houden. In tegenstelling tot de Zestienhovense polder is het verkavelingspatroon in de Oudendijksepolder Noord/Zuid (in park Zestienhoven wordt deze verkaveling ook aangehouden).

- op ensemblesniveau

Hieronder zijn, op basis van gegevens van Bureau Monumenten van gemeente Rotterdam, de gebouwen en gebieden genoemd die van cultuurhistorische waarde zijn binnen het plangebied:

Rijksmonument:

Overschiese Kleiweg 775, stenen stelling-korenmolen 'De Speelman'. Korenmolen "De Hoop" (bouwjaar 1712) was eerst gelegen aan de Delftweg, maar bleek een obstakel in de aanliegroute van luchthaven Zestienhoven en werd verplaatst naar de Overschiese Kleiweg. Deze verplaatsing in 1971 was aanleiding de molen te herdopen tot "De Speelman", naar de naam van de familie die zoveel jaren eigenaar van de molen was. In de volksmond was molen "De Hoop" al langer bekend als molen "De Speelman". Heden ten dage wordt graan op vrijwillige basis gemalen.

Bestemmingsplan Polder Zestienhoven

Het Noordelijke deel van de molenbiotoop van de molen De Speelman valt binnen dit bestemmingsplan.

In het bestemmingsplan is een omschrijving gemaakt voor de molenbiotoop.

Bestemmingsplan Overschie

Binnen dit bestemmingsplan geen verwijzing gemaakt naar de molen De Speelman en dus ook niet naar de Molenbiotoop.

14. Lijst me boomsoorten

(Sier)bomen (*inheems)

Acer campestre 'Elsrijk veldesdoorn': 8-10 meter - compacte kroon. *

Acer 'Crimson King' rode rsdoorn : 8-10 meter - bruinrode uitloop, met rode bladeren - kegelvormige kroon.

Acer rubrum 'Red Scanlon' rode esdoorn: 8-10 meter - mooie herfstkleur - zuilvormige boom.

Aesculus carnea 'Briottii' kastanje: 10-12 meter - roze/rode herfstkleur - gele herfstkleur.

Cercidiphyllum japonicum Judasboom: 6-8 meter - geeloranje herfstverkleuring - voor de goede neus een zoete koekjeslucht.

Davidia involucrata vaantjesboom: 5-8 meter - witte vaantjes/zakdoekachtige bloemen - zeer decoratief.

Juglans regia 'Broadview' walnoot: 8-12 meter - lekkere vruchten. *

Koelreuteria paniculata blaasjesboom: 3-5 meter - gele bloempluimen - opgeblazen vruchten na de bloei.

Liquidambar styraciflua 'Worplesdon' amberboom: 8-12 meter - oranjeperperrode herfstverkleuring - compacte kroon.

Magnolia 'Heaven Scent' beverboom: 4-7 meter - roze tulpachtige bloem.

Magnolia kobu beverbooms: 3-5 meter - eerst witte bloemen, daarna blad.

Malus 'Red Sentinel' sierappel: 4-6 meter - witroze appelbloesem - lang bewaarbare rode vruchten, zeer decoratief.

Paulownia tomentosa Anna Paulownaboom: 8-12 meter - blauwpaarse bloem in het voorjaar.

Prunus serr. 'Kanzan' Japanse sierkers: 4-6 meter - zeer uitbundig roze bloeiend.

Prunus serr. 'Amanogawa' Japase sierkers: 3-5 meter - zuilvormige groei - opvallende roze bloesem.

Pyrus calleryana 'Chanticleer' sierpeer: 5-8 meter - witbloeiend voor het blad, rode herfstverkleuring.

Pyrus sal. 'Pendula' sierpeer: 5-7 meter - grijsgroene, wilgachtige bladeren - mooie solitaire boom.

Robinia m. 'Casque Rouge' rode accasia: 4-7 meter - roze opvallende bloei.

Sorbus 'Joseph Rock' lijsterbes: 6-10 meter - witbloeiend met gele bessen, contrasteert mooi tegen de najaarskleuren van de boom.

Tetradium daniellii bijenboom: 5-8 meter - witbloeiend, daarna rode opvallende vruchten - later bloeiend, zeer geschikt voor bijen.

Halfstamappels en halfstam peren: tot 8 meter hoog – goed te snoeien – eetbaar – veel rassen

(Sier)heesters

Acer negundo 'Variegatum' vederesdoorn: 4-5 meter - witte bladrand - compacte boom.

Amelanchier lamarckii krentebloom: 4-5 meter - witte bloemen, rode bes (snel door vogels gegeten) mooie herfsttint *.

Buxus sempervirens palmbloempje: tot 5 meter hoog struikje- groenblijvend- gevoelig voor Buxusmot- goed te snoeien *.

Buddleja davidii vlinderstruik: tot 4 meter hoge struik –bloeiend op 1 jarig hout – vlindervriendelijk

Cercis canadensis 'Forest Pansy' Amerikaanse judasboom: 4-5 meter - bloeit lichtroze voor het blad op oud hout - rode bladkleur – herfstkleur.

Cornus avelana hazelaar: brede struik 3-6 m hoog- eetbaar – goed af te zetten *.

Cornus sanguinea rode kornoelje: 4 m hoog- rood hout, besdragend- goed te snoeien *.

Cornus kousa chinensis Chinese kornoelje: 4-6 meter - witte bloem, rode opvallende vruchten

Crataegus leavigata tweestijlhge meidoorn: tot 5 m hoge struik- bloeit rozerood – rode bessen in najaar- doornen *.

Crataegus monogyna éénstijlige meidoorn: tot 8 m hoge struik- bloeit wit – rode bessen in najaar- doornen – veel als haag – makkelijk te snoeien *.

Euonymus europaeus kardinaalsmuts: 4-6 meter - onopvallende bloei - opvallende rode vruchtjes *.

Ilex aquifolium hulst: 4-7 meter - witte bloem, rode bes – wintergroen *.

Ligustrum vulgare wilde liguster: tot 3 meter hoog – veelstammig – witte bloemen en zwarte bessen – makkelijk te snoeien – te gebruiken als heg *.

Mahonia media 'Winter sun': tot 1½ meter hoge groenblijvende struik – geel bloeiend – zeer bijvriendelijk.

Prunus spinosa sleedoorn: tot 4 meter hoge struik- vroeg bloeiend wit- donker blauwe bessen – scherpe doorns *.

Ribes sanguineum 'King Edward VII' rode ribes: tot 1½ m hoog – goed te snoeien – roze bloemen april – juni.

Rhamnus catharticus wegedoorn: tot 5 meter hoge struik – groeit op kalkrijke droge grond- drachtplant voor bijen en vlinders *.

Rhamnus frangula vuilboom: tot 5 meter hoge struik- onopvallende bloemen – kleine donkere besjes in najaar – insectenvriendelijk *.

Rosa canina hondsroos: struik tot 3 meter – behoefte en licht en zon – roze bloemen en rode vruchten *.

Rosa rugosa bottelroos: 1-2 meter hoog – roze bloemen en oranje vruchten – veel gegeten door vogels *.

Rosa rubiginosa egelantier: struik tot 2.60 m – graag zonlicht – bloeit wit tot roze *.

Salix cinerea grauwe wilg: tot 6 meter – vochtige grond – makkelijk te snoeien – veel concurrentiekracht *.

Salix purpurea bittere wilg: tot 4 meter hoge breed uitgroeiende struik – matige concurrentiekracht *.

Salix triandra amandelwilg: 6-8 meter hoog – voedselrijke en natte plaatsen – goed als griendhout *.

Salix viminalis katwilg: lange weinig vertakte struik tot 6 meter - vochtige plaatsen – ook als knotboom *.

Sambucus nigra gewone vlier: struikachtige boom tot 7 meter – rijk bloeiend schermbloemig - donkerpaarse bessen – eetbaar – aantrekkelijk voor insecten en vogels *.

Seringa vulgaris gewone sering: bloeit in trossen mei-juni – wit tot paars – 5 meter hoog

Viburnum opulus Gelderse roos: tot 4 meter hoge struik - rijk bloeiend, rode bessen *.

(Sier)coniferen

Cedrus deodara: 5-8 meter - blauwgroene bladkleur - karakteristieke vorm.

Cedrus libani 'Glauca': 5-8 meter - blauwgroene bladkleur.

Chamaecyparis lawsoniana 'Columnaris': 6-9 meter - blauwgroene kleur.

Chamaecyparis pisifera 'Sungold': 1-1½meter – langzaam groeiend - geelgroene kleur.

Cryptomeria japonica 'Cristata': 5-8 meter - groene kleur - sierwaarde door de mooie hanenkammen.

Juniperus squamata 'Bleu carpet': struik tot 1 meter hoog – blauwgrijs van kleur.

Picea omorika: 4-8 meter - groengrijze bladkleur - slanke groeivorm.

Picea glauca 'conica': beter bekend als kerstboom – tot 3 meter hoog – fijne naalden

Pinus pariflora 'Negishisi': mooi compact – hoogte tot 4 meter – grove naalden blauwgroen.

Pinus leucodermis 'Compact gem': dwergvorm tot 1½ meter hoog – stelt eisen aan grond.

Thuja occidentalis 'smaragd': langzaam groeide conifeer – wordt uiteindelijk 6 meter hoog

Taxus media 'Hicksii' Venijnboom: – langzame groeier tot 10 m – goed te snoeien *.

Taxus baccata 'David' Venijnboom: gele zuilvormige boom tot 2 meter – goed te snoeien *.

Voor extra informatie met betrekking tot inheemse soorten, gebruik en bestuiving bij vruchtbomen: zie ook de brochure **Maak je Landschappelijk Erfgoed** van Bureau Schildwacht, (www.bureau-schildwacht/particulieren).

15. Namen beplantingskaart

Voor het opstellen van het beheerplan is gebruik gemaakt van een beplantingsplan. De bomen en struiken die binnen de molenbiotoop aanwezig zijn, werden op kaart ingetekend en aan de hand van de Actuele hoogtekaart Nederland ingemeten.

De bomen en struiken op het beplantingsplan zijn als volgt weergegeven met afkortingen:

- Boom of struik die recentelijk is afgezet als hakhout
- Boom of struik
- ? onbekend
- ?W krul (?) wilg
- AB abeel
- CA catalpa
- CF conifeer

- ED esdoorn
- FB fruitboom
- GE gewone es
- HA hazelaar
- HH hakhout
- KW knotwilg
- MB meelbes
- MD meidoorn
- LS laurierstruik
- PO populier
- SW schietwilg
- Taks taxonium
- TW treurwilg
- VE veldesdoorn
- ZB (zachte) berk
- ZE zwarte els

16. Verklarende woordenlijst

In de tekst worden diverse termen gebruikt die hieronder zullen worden verklaard.

Afzetten beplanting

Bij afzetten van beplanting worden alle takken en stammen van een boom of struik tot 20-40 cm hoogte boven de grond afgezaagd.

Bloeden van bomen

Diverse bomen hebben een dusdanige sterke sapstroom en moeite om hun wonden af te dichten dat als de sapstroom vanuit de wortels richting de top gaat, zij de wond niet kunnen afdichten en het boomvocht uit de wonden stroomt. Deze bomen kunnen alleen in de periode oktober – december worden gesnoeid omdat dan de sapstroom vanuit de top richting de wortels gaat of stil staat. Denk aan boomsoorten zoals berk, walnoot en esdoorn.

Bosplantsoen

Benaming voor goed doorwortelde boompjes of struikjes die ongeveer 2 jaar oud zijn en een hoogte hebben van 85-150 cm.

Geriefhout

Geriefhout bestaat uit knobomen of bosjes met stobben/ hakhout. Na het afzetten van het geriefhout werd dit hout in vroegere tijden gebruikt voor eigen gebruik: esenhout voor stelen van gereedschap, eiken als rasterpalen, berkenhout voor bezems, wilgenhout voor bonenstaken, vlechtschermen of voor kachelhout.

Hakhout

Is de benaming van onderhoud waarbij hout met regelmaat wordt gekapt/ afgezet van bomen en struiken. De boom wordt daarbij niet helemaal gekapt, maar tot net boven de stambasis. Op de stronk laat men soms een 'spartelg' staan waaruit dan weer een nieuwe boom groeien kan.

Halfstamfruit

Een maatgeving van fruitbomen waarbij de eerste gesteltakken op een hoogte van 120 tot 170 cm hoogte zitten.

Heester

Een struikvormige houtachtige plant.

Herplanten

Een boom of struik die al dan niet op de zelfde plaats wordt geplant.

Hoogstamfruitbomen

Een maatgeving van fruitbomen waarbij de eerste gesteltakken op een hoogte van 170 tot 200 cm hoogte zitten.

Molenaar

Persoon die al dan niet als vrijwilliger de molen bediend en/ of onderhoud.

Moleneigenaar

Een persoon of organisatie die eigenaar is van de molen.

Molenbiotoop

Een zone van 400 meter rond een molen waarvoor regels zijn opgesteld om de windvang van de molen te kunnen waarborgen.

Kandelaberen

Een vorm van snoeien bij grotere bomen, waarbij de takken zodanig worden terug gesnoeid dat er vrijwel geen eenjarig hout meer aanwezig is. Kandelaberen wordt meestal eens in de 3-6 jaar toegepast.

Knotboom

Een op een minimale hoogte van 150 cm boven de grond, met regelmaat gesnoeide boom. Op de plaats waar de takken met regelmaat worden afgesnoeid ontstaat meestal een grillige knoest met gaten en holtes. Er zijn meerdere soorten bomen die als knotboom kunnen worden gesnoeid (zwarte els, es, wilg, iep, kastanje, linde, populier).

Laanboom

Maataanduiding van een meerjarige houtachtige boom al dan niet vrijstaand. Laanbomen kunnen verschillende afmetingen hebben. De afmetingen worden in het vakjargon aangeduid met de omtrek van de stam, gemeten op borsthoogte.

Leiboom

Een boom die met regelmaat in een horizontaal vlak wordt gesnoeid. Er zijn meerder soorten bomen die als leiboom kunnen worden gesnoeid waarvan de leilinde en de dakplantaan de bekendste zijn.

Planten

Kan tweezijdige betekenis hebben:

- i. Meervoud van een plant, een kruidachtige of meerjarige gewas.
- ii. Werkvorm, het planten/ aanbrengen van een gewas.

Snoeien beplanting

Het snoeien van beplanting vind meestal kleinschalig plaats waarbij een tak voor (een deel) wordt terug genomen.

Stobbe

Een stobbe is het onderste deel van de boom, daar waar deze overgaat n het wortelstelsel. Bij het afzetten van een boom of struik kan er een grillige stobbe ontstaan met gaten en holtes.

Stobbefrees

Een machine die in staat is om stobbes uit de grond weg te frezen waardoor de ruimte geschikt wordt voor het planten van nieuwe bomen of struiken.

Windrecht

Het recht dat de molen heeft verkregen om een molen te kunnen laten draaien.

Een belangrijk gevolg van het windrecht was dat in het verleden niemand was toegestaan in de buurt van de molen iets te bouwen of op te richten wat voor windbelemmering zou kunnen zorgen.

Windvang

Is een term die verwijst naar de hoeveelheid wind die de molen kan ontvangen. Windvang is niet alleen belangrijk vanuit de desbetreffende windrichting die bij de molen aankomt, maar ook de zone die aan de achterzijde van de wiek de molen weer kan verlaten.

17. De opstellers van dit beheerplan

Bureau Schildwacht

Bureau Schildwacht is opgericht in september 2009. En houdt kantoor in Gouderak.

Wij zijn een op landschap, cultuurhistorie en ecologie gespecialiseerd adviesbureau. Bij ons kunt u terecht voor ontwerpen, toetsen en directievoering bij landschappelijke ingrepen en groenprojecten. Wij krijgen opdrachten van zowel overheden, natuurorganisaties als van particulieren.

Onze specialiteit is om vraagstukken in het kader van de Ruimtelijke Ordening in een brede context te plaatsen met Landschap, Cultuurhistorie en Ecologie. Wij staan bekend om onze gebiedskennis en objectiviteit, waarbij wij opkomen voor het belang van de landschappelijke kwaliteiten en daarin aanwezige natuur- en cultuurhistorische waarde.

Belangrijk in onze manier van werken is het verbinden van partijen. Bij landschappelijke ingrepen betrekken wij zo vaak als mogelijk de omwonenden en belanghebbende partijen. Wij nemen graag hun ideeën mee in onze ontwerpen en processen. Mensen in een vroeg stadium betrekken bij de procedures en planvorming maken juist dat verschil waardoor een project slaagt.

Ons praktisch inzicht, lange werkervaring en gebiedskennis, zijn onze toegevoegde waarden. Marcel heeft zijn praktijkervaring verkregen door o.a. 21 jaar werkzaam te zijn geweest bij Landschapsbeheer Zuid-Holland.

Bureau Roetemeijer

Wanne Roetemeijer is met zijn Bureau Roetemeijer gestart in 2015 en richt zich op kennismanagement, communicatie en beleidsondersteunend onderzoek in de natuur en landschap.

Opdrachtgevers zijn organisaties als de Vereniging van Bos- en Natuureigenaren (VBNE): Jongeren betrekken bij natuur: Betrokken bij Buiten, een ARBO-communicatie-onderzoek en de organisatie van een serie kennisbijeenkomsten over natuurbeheer, Veldwerkplaatsen genoemd.

Daarnaast: Staatsbosbeheer (Benchmark Vrijwilligers), Rijksdienst Cultureel Erfgoed (evaluatie programma Levend Landschap en een serie gesprekken over erfgoed en natuur).

Na de studie Bos- en Natuurbeheer in Wageningen heeft Wanne bijna 10 jaar gewerkt bij Landschapsbeheer Nederland als projectmedewerker en projectleider op het gebied van (agrarisch) natuurbeheer, burgerparticipatie, kennismanagement en communicatie. Na 2 jaar bij Communicatiebureau de Lynx (o.a. campagne Weidewachters voor de Groene Motor) is hij begonnen met Bureau Roetemeijer.

Bureau Roetemeijer houdt kantoor in Driebergen.

18. Literatuur/ bronnen

Fedders, F. et al
Nota Belvedere
De Rotterdamse Communicatie Compagnie
VNG uitgevers, Den Haag juli 1999

Laméris-Huis Adviseurs
Moleninventarisatie Zuid-Holland 2010
De Hollandse Molen en Provincie Zuid-Holland
Amsterdam/ Vlist, september 2010

Loogman K, & Steendam E.
Draaiende molens, dankzij een gezonde molenbiotoop
Erfgoedhuis Zuid-Holland, Delft 2016

Nootenboom E.W. & Schröder H.
Molenrijk Zuid-Holland, 224 molens in beeld
Uitgeverij Watermerk, Lekkerkerk 2007.

Handreiking Molenbiotopen
Provincie Zuid-Holland 2011

Websites:

Actuele Hoogtekaart Nederland,
<https://ahn.arcgisonline.nl>

www.molendatabase.nl

www.cultureelerfgoed.nl/dossier/visie-erfgoed-en-ruimte

www.topotijdreis.nl

Topografische ondergronden: © Topografische Dienst Kadaster, Emmen 2017.

